ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Сочета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 143 (4156). ЕРА, 2 декабрь, 1965 шу. Мах 2 кеп.

КИЙЧЛЕ, МЕХАНИЗАТОР!

Кастта хургйолча КПСС XXIII съезда сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь, семилетка тIеххьара шу толамца чакхдаккхара чуйнна къахьегаш ба укх деношка республика юртбоахама къахьегамхой. КПСС ЦК мартовски Пленума решенешца хьалхле а лелаеш, дикка толамаш дьахад цар укх шера ялат хьувкъадара. XIанз колхозашка, совхозашка яхь яьржай тIадоагIача шера хьувкъама лард йоллара. Цу балха юкъе боккхача лоархIаме гIулакх да ханнахьа юртбоахама техникана ремонт яр. Из дика кхета а деш, республика дуккхача колхозашка, совхозашка геттара дика вIаштIехьдаьккхад техникана ремонт елга. Хьаэцаргъя вай Грозненски дулхашурий совхоз. Хьокхаме я цигарча ремонтникий опыт. Совхозе ханнахьа кийчйир ремонт яра эша мастерскеш, цехаш, хIаьта цига эша оборудовани, ремонтни материалаш Iалаш а яьй. Укхаза ремонт ю бригадно-узловой хьисапе. ВIашагIъеххай двигателашта, доагора аппаратураашта къаьст-къаьста ремонт ю узлаш. Трактораш вIашагIйоахаши вIашагIъеххаши трактористаш ба, хIаьта царна новкъостал деш ба опыт йола слесараш. Совхоза отделенешка вIашагIъеххай специализированни бригадаш. Цар я пхьоаленаш, сварочни агрегаташ. Оатхалаш хьаярен токарнии балхаш бригадай заказах кхоачашду центральни ремонтни мастерскеша. Совхозе цахаддаш тIахьожам лоаттабу техника ремонт еча. ТIехдика ремонт е аьнна, декхараш тIайицад механизатораша. XIанз цар дош деннад КПСС XXIII съезда сийна ерригача техникана ханал хьалха ремонт а яь, из бIаьстан балхаш дIадоладе кийч а яь Iоттае. Шоай дош сийленца кхоачащдеш хьабоагIа механизатораш.

Техникана лерттIа доал деш хилча цох мел боккха пайда эша йиш я хьагойт Урус-Мартана районерча «Красноармейский» совхозерча Кагерманов Оалхазара бригадо. XIара шера лакхара хьувкъамаш чуйлу цо, цхьабакъда кхычарел тIех техникаца Iалашъяьяц из бригада. Керттера бахьан да техникана цо дика доал дар. Цу бригадера трактораш болх бара кийча хул. Цига хIара шера сеялкаш, нохараш, культиваторaш, лущильникаш, кхыйола машинаш ханнахьа ремонт а яь дIаоттаю. Цу бригадо хIанзлехьа кийч а яь дIаоттаьяй хьажкIий а ка болча ялатий а сеялкаш, культиваторащ, лущильникаш, кхыйола машинаш. Дика лел тракторашта ремонт елга а. Бригадо ший торонех технически Iалашон пункт йиллай. Цига я сварка ю агрегат, пхьоаде, слесарни мастерской, токарни станок, ремонт еча хана техника кIаллоаттаю кхоалле.

Техникана ремонт елга во лелац Сунженски районерча «Победа» яхача колхозе, Наурски районерча Ленина цIерахча колхозе, иштта кхыча боахамашка а.

Цхьабакъда, ерригача республике гIолла лаьрхIача юртбоахама техникана ремонт еча дукха кхоачамбоацараш да. Цхьайолча колхозашка, совхозашка техникана ремонт яра план кхоачаш ца ярал совгIа из болх боккъонца дIа а болабаьбац. ЙиълагIча квартале тракторашта ремонт яра план республике хIанз а 33 процент совгIа мара кхоачашъяьяц, вешта аьлча ремонт е езача 1235 тракторах 400 совгIа мара тоаяьяц. 15 процент совгIа мара кхоачашъяьяц нохарашта, сеялкашта, культиваторашта, лущильникашта ремонт яра план а. Геттара эсала латт ялат чуйдеча комбайнашта ремонт яра гIулакх. Цхьайолча колхозашкеи совхозашкеи из болх вIалла дIаболабаьбац. Цу тайпара хьал оттара бахьан да боахамий цхьаболча кулгалхоша техникана ремонт елга тесса леладеш хилар. Цхьаццадола балхаш хьалха а доахаш, тIехьатетт цар техникана ремонт елга, из болх бе кхуврга яхаш. ВIалла ла мегаргьяц цу тайпара уйлаш. Техникана ремонт яр — из хIанз механизаторашта хьалхашка латта лоархIамера декхар да.

Цхьайолча моттигашка техникана ремонт елга шерра дIадоладе чIоагIа новкъарле ю гуйран балхаш хIанз а чакхдаханза хиларо. Геттара тIехьадаьккхад Шелковской районе зябь оахилга. Цига дуккхал «Путь к коммунизму» яхача цхьан колхозо мара кхоачашъяьяц зябь ахара план. Цудухьа еррига трактораш хIанз а из болх беш я. Кхетадеш ма дий тIаккха-царна ремонт е вIаштIехьдаргдоацилга. Хеталургда, зябь оахилга цига тIехьадаьннад техника ца тоъарах. А! Керттера бахьан да техниках пайда ца эцар. XIанз а тIехьа тракторашца шин сменах болх бергбола гIулакх вIаштIехьдаьккхадац цига. Цул совгIа, дукхагIйола трактораш сайца латташ а хул.

Ла йиш йоацаш во лел техникана ремонт елга Наьсарен, Ачхой-Мартана, Гудермесски районий боахамашка. Тракторашта ремонт яра йиълагIча квартала план 15 процент совгIа мара кхоачашъяьяц Наьсарен районе.

Цхьадолча боахамашка хIанз а вIашагIъеххаяц ремонт ю лаьрххIа йола бригадаши звеноши.

ТIехьатетта йиш йолаш болх бац техникана ремонт елга. Берригa низ тIабахийта беза из лерттIа вIаштIехьбаккхара. Цу хьакъе дика торонаш йолаш я хIанз республике. XIара боахаме вIашагIйоахка еза юртбоахама техникана ремонт яра лаьрхIа йола бригадаши звеноши, хIаьта царна хоадамболлаш йола графикаши заданеши увттае а еза.

Дукха лоткъамаш хоз боахамий кулгалхошкара «Сельхозтехника» районни отделенеша ремонт еча дукха кхоачамбоацараш хулийт яхаш. Из бакъда. Республика «Сельхозтехника» декхарийла я цар болх цIенхаштта тоабе, техникана ремонт еча цахаддаш тIахьожам лоаттабе, цу гIулакха эша материалаш Iалашъе.

Цахаддаш тIахьожам лоаттабе беза техникана еш йола ремонт лакха дикал йолаш хилийтара.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я механизаторашта юкъе шерра социалистически яхь йоаржае, цар материальни безам совбоаккхаргбола гIулакх вIаштIехьдаккха.

Iальмате боккха лоархIам болаш болх ба юртбоахама техникана ханнахьа ремонт елга. Сийленца кхоачащде из гIулакх.

ХЬИНАР ДАРАШ

Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе шерра яьржай КПСС ткъаь кхоалагIча съезда сийна йола яхь. XIара денна хоам бу коллективаша керда толамаш дахарах. Иштта дог гIоздоаккхаш хоам бир №№ 7, 14 йолча установкай коллективаша а. Нов. Петросов Сергей Руденович керте латтача установка технологаша 29 ноябре кхоачашйир шера план. Чурча кхоачамех бизза пайда а эцаш продукцега дIадодар лохдарах цу установке кходаьд 143 эзар сом. Дика къахьегарца белгалбьннаб оператораш И. М. Бурлаенко, В. А. Шамардин.

Царел цхьа ди тIехьагIа кхоачашйир шера план № 14 йолча нов. Саковнина Ольга Константиновнас кулгалдеча установка коллективо. ЦхьоалагIча декабрэ денз 1966-ча шера чотах мехкдаьтта чакхдоахаш ба технелогаш. Продукцега дIадодар лохдарах цу установке кходаьд 56 эзар сом.

— Ткъаь кхоалагIча съезда сийна тIайица социалистически декхараш тIехкхоачашдергда, — йоах технологаша.

Л. ФОМЕНКО.

НАЬХА ЗАКАЗАШ КХОАЧАШДУ

Грозненски № 8 йолча модай ателье тега барзкъаш тIадийхача товши хозеи хул. Цудухьа къахьегамхоша дукха заказаш ду царга. Къаьстта дика дIахьу ателье коллективо ший болх семилетка тIеххьарча шера. XIанзлехьа кхоачашдаьд 15 эзар совгIа заказаш. Тийгача полтошта, костюмашта, маIача наьхеи кхалнаьхеи кочамашта къахьегамхоша енна оценка дикеи тIехдикеи я.

Тийга хIамаш дика хиларга хьежжа лакха я къахьегама овсарле а. Бытови обслуживани яра шера план кхоачашъяь цхьа бутт совгIа ха я. XIаьта хIамаш тегара цхьайтта бетта план 25-гIа ноябрь тIаккхачалехьа кхоачашъяьй. Цхьайтта бетта планах лаьрхIачул совгIа хIанзлехьа тийга хIамаш 38 эзар сома маьха я.

КПСС XXIII-ча съезда сийленца накъа бахара ателье болхлоша керда социалистически декхараш тIайицад. ТIадоагIача шера хьалхарча квартала план 28-ча марта кхоачашъе дош деннад цар. Планал совгIа арахеца лерхI 5—6 эзар сома маьха продукци. XIара смена нормаш 130—140 процент кхоачаш а еш хьинаре къахьегаш ба барзкъаш хьадоехараш нн. Канташ, Тимурзиева, Садовченко, кхыбараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

БIУБЕННА КЪАХЬЕГ

КПСС XXIII съезда сийленца накъа дахара комсий аренашкара балхаш сихеи дикеи чакхдахар духьа хьинар сов а доахаш къахьегаш ба Наурски района Калинина цIерахча совхоза комсаш кхеераш.

ПхелагIа декабрь — Советски конституце ди — хьатIакхоачаш еррига комсаш дIакъовла лаьрхIад укхаза. Планах 1600 гектара тIа комсаш дIакъовла езача хIанзле 960 гектара тIа дIакъайлай, хIаьта 350 гектара тIара комсий гаьнаш аьшкасаьргех Iо а яьха дIакъовла кийчъяьй.

Къахьегама лакхара хьокхамаш гойт укхаза дуккханеша. Гаьнаш дика дIакъовлаш къаьстта дика къахьегарца белгалбувл трактористаш Коваленко Яков, Лобанов Хусейн. Пхе гектара тIа дIакъовла езача кхозза тIеххкхоачашъю цар шоай сменни нормаш.

Съезда сийна социалистически яхье а яьнна шелал оттале комсий гаьнаш ахаш яIаь яха лерхI совхоза коллективо. XIанзле уж 260 гектара тIа яIаь яьннай. Цу балха тIа дика ка йоал укхаза дуккхабарий. Къаьстта дика болх бу Еськова Александра. Дийнахьа планах 150 га яIа езача 600 га йоI цо. Замятина Александрас, Мясоедова Людмилас, Седова Ирасковьяс хIара дийнахъа хIаране 450—530 га йоI. Комсий гаьнаш йоIача шиъ ах норма кхоачашъю Хаджиева ПаьтIамата, Джабраилова Садас, Щукина Антонинас, кхыбараша.

Иштта овсаре къахьегаш хьабоагIа «Наурский» совхоза комсаш кхееращ а. Юртбоахама шера итогаш а яь керда социалистически декхараш тIайицад цар. КПСС XXIII съезд хьаелла ди хьатIакхоачаш 1000 гектара тIара еррига комсаш яIаь яха лерхI укхаза. Лаьттанцара тIоадал сопаеш 300 гектара тIа хий диллад, 200 гектара тIа минеральни удобренеш тайсай.

XIанзле 400 гектара тIара комсаш яIаь яьннай, хIаьта 920 гектара тIара комсий гаьнаш Iанна лаьттах а ехкай. Цу балха совхозе хьалха латташ хьайоагIа коммунист нов. Щетинин управляюши вола цхьоалагIа отделени. Къаьстта дика вIаштIехьбаьккха дIахьу из болх нов. Калистов бригадир волча пхелагIча бригаде.

ДукхагIа йола комсаш яIаь яьннай йоккха опыт йолча болхлоша нн. Зенкевичеи Чухалдинеи кулгалдеча бригадашка.

Яхье латтачарех хьалхара моттиг лелаю коммунистически къахьегама ударникаша нн. Иванченкос, Берсаевас, Кузнецовас, Умаровас, кхыбараша.

Р. БОГДАНОВ.

Хиш дехка кийчлу

Укх шера, хаоттама хьалаш хала хиннадоллашехьа а, тха районерча «Коминтерн» яхача, Кирова цIерахча, Ленина цIерахча, «Коммунизмага бода никъ» яхача колхозаша цхьаццайолча хиш дехкача участкашка хIара гектара тIара 40—45 центнер яьккхай гурахьа дувча кIин. Ленина цIерахча, Менжинске цIерахча колхозашка дика хьийкъа хьажкIаш кхеяьй. «Красный пахарь», «Коминтерн» яхача юртбоахама артелашка дуккхача лаьттан тIа геттара чIоагIа хьийкъад дута. Из долла хIама вIаштIехьдалийтар лаьттанга садолийта хий да.

Хиш дехкараша колхозий кхаш леладеращеи механизаторащеи цхьана дукха къахьийгад хьатIадоагIача шера хьувкъамаш лакхдара. БархI эзар гектар гаргга долча лаьттан тIа хий дахад. Хиш дехкача лаьттай участкаш тIа гуйран ялаташ дIадийнад. Цхьаццадолча боахамашка хIанзле а бIаьш гектараш йолча зяба тIа хий диллад.

XIанз хиш дехкараштеи лаьтта леладераштеи хьалхашка латтараш доккхий декхараш да. ХьатIадоагIача шера апрель бутт хьатIакхачалехьа 130-километр дIаьха паччахьалкхеи каналаш цIенде дезаш ба уж. Цул совгIа, боахама чухьара хиш дехка 250 километр дIаьха харшаш цIенде деза цар йоархIехи колдахи, е 120 кубометр лаьтта хьалтасса деза. Тоаде дезаш да 50 паччахьалкхени Iальмате дукха колхозийн гидротехнически гIирсаш. Май бутт хьатIакхачалехьа 255 километр йолча майдан тIа планировка яь яккха еза «Красный пахарь» яхача колхозе. Из Iальмате чоалханеи боккхеи болх ба. Из толамца чакхбаккхара хIанззе а денз нийса расчеташ яиза яргъяц мел ахча дахийта деза, техникеи нахи мел эшаргба хар духьа.

Уж балхаш даь ца даьлча тхога йиш хургъяц гурахьеи бIаьстан юхьеи юв культураш, сомийн комсийн бешамаш тIахургйолча 17 эзар гектар гаргга долча лаьтта хьатIадоагIача шера хий дилла. ТIаккха тха вIаштIехьдаргдац юртбоахама культурай хьувкъам хеттача тайпара дакхбе.

Халкъа боахамерча къахьегамхошта керда наькъаш хьадийлад КПСС ЦК мартовскии сентябрьскии Пленумаша. XIанз оаха, боахама доал дераша, оахош планаш увттаю эггара хьалхагIа кхоачашде деза балхаш малаcIаш да а, тхоай колхоза цунах мел пайда баргба а ховш.

Каналаш тоадара де дезача балхашта технически документаци кийчъеш ба хIанз хиш дехкараш. Хин боарам нийсбеш болча Иван Федотович Жигалкинцеи Семен Ивановичи Столяровцеи цхьана нивелировочни балхаш деш я Шелковской хин участка гидротехник Вера Николаевна Баранникова. 40 километр дIаьха магистральни каналаш цIендара хIанзле документаци кийчъяь яьннай. Кастта экскаватор йолалургъя укхаза болх бе.

Керттера уйла тIайохийт оаха Наурско - Шелковской говнацара хьайоагIа центральни магистраль цIенъяра, хIана аьлча цунах тийша да «Червленский», «Коминтерн» яха, Кирова цIерахча, «Красный пахарь» яхача колхозашка бIаьстан юхье хий дехкара болх толаме чакхбалга.

Паччахьалкхен каналаш цIенде болабеннаб хий дехкача Каргалински участка болхлой а.

КIезигача лоархIаме дац гидротехнически гIирсаш шоай ханнахьеи дикеи тоадар. «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза хий ухийта «Садовый» яхача канала тIара керттера гIирс хIанзле тоабаь баьннаб. Деррига гIирсаш тоадара эша материалаш тIаозаш латт. Цу балха тIа хьалхара моттиг лелаю Валентин Петрович Шадрина кулгалдеча Каргалински ремонтно - строительни бригадо. Шоай болх цIена кхоачашбу цу коллектива берригача членаша. Царна юкъе Георгий Петрович Ивановеи, Семен Сидорович Клочкоеи шоай балха норма хIара денна 130—140 процент кхоачашъю.

Цхьабакъда, лаьттанца тIоадал соцаеши дIайийна хIамаш тIаяьннача тIехьагIеи хиш дехкача толам балга боахамашта юкъера хиш дехка харшаш тоадаь хиларах тийша хина Iац. Цу гIулакха тIа боккхача лоархIаме да боахама чухьара каналаши гIирсаши кийчдар. Цудухьа хIанззе а денз цу гIулакхага лаьрхIа хьажа а хиш дехка каналаши гIирсаши цIенделга вIаштIехьдаккха а деза боахамий кулгалхоша.

Б. ГЕРАСИМЕНКО,
Шелковской хин управлене начальник.

МЕХКДАЬТТАХОЙ СОВГIАТ

«Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене коллективо хадданза графикал хьалхаювлаш къахьег семилетка тIеххьарча шера. Иштта дийъ ди ханал хьалха кхоачашъяьй цхьайтта бетта задани а.

Хургйолча парте ткъаь кхоалагIча съезда сийна яхье яьнний управлене ерригача промыслай, сменай, бригадай коллективаш. Царна юкъе хьалхле лелаю нов. Г. В. Шамилев керте латтача № 3 йолча промысла коллективо. Цхьайтта бетта план массарел хьалха кхоачашъяь баьлар уж, хIаьта шера план ихы а сихагIа кхоачашъе дага ба.

Арахецача продукцега дIадодар лохдарах паччахьалкхенна дикана ахча кходаьд мехкдаьттахоша. Цу хьакъехьа дика толамаш даьхад № 2 йолча нов. И. П. Сорокотягина, кулгалдеча промысла коллективо. Цар кходаьд 59 эзар сом. Ерригача управлене укх ханналца кходаьд 171 эзар сом.

М. МАКАЕВА.

Удобренеш — кхашка

Хургйолча КПСС XXIII съезда сийленца накъа бахара къахьегаш ба Надтеречни района механизатораш.

ХьатIадоагIача шера хьувкъама йоакхо еш пропашной культураш дIаелехьа моттигера удобренеш йохкаш ба уж. Эггара хьалха из лоархIамера болх дIаболабир «Кругловский» яхача комсаш лелаеча совхоза Урузбиева звеноцарча хьажкIаш лелаераша. Пропашной культураш дIае лаьрхIача 6-чеи 8-чеи участкашка звеньевойс Генаев Адама цхьана массехк дийнахьа ши бIаь тоннал совгIа ширдаьнна кхо диллад.

Болх дукха ба механизаторий. Шоашта тIачIоагIъяьча участкашка 1500 тонн органически удобренеш яхка еза цар.

П. КОВАЛЬНОГОВ.

МОСКВИЧИЙ ИНИЦИАТИВА ХЬАЛЛАЬЦАЙ

Нохч - ГIалгIай областной профсоюзий совета президиумо ший заседане хьаллаьцар КПСС XXIII-ча съезда сийна шерра яхь йолаяьча а боахама расчет чIоагIъяри планал совгIа пайда баккхари духьа производства кхоачамаш экономически леха болабеннача а Владимир Ильича цIерахча московски завода рабкорий маьхера инициатива.

Ильичевций патриотически болам хьаллаьцаб берригача мехка. Вай республике эггара хьалха из хьаллаьцар Грозненски крекинг-завода болхлоша, инженераша, техникаша. Цу хьакъехьа дийцар «Грозненский рабоче» тIа 25-ча ноябре.

Облсовпрофа президиумо профсоюзий обкомаш, райкомаш, группкомаш, фабрично-заводской комитеташ декхарийла яьй из болх хIара предприяте шерра боаржабе. Боахамеи профсоюзнии организацешта тIадиллад кхоачамаш экономически лехара рейдови группаш вIашагIйоххилгеи царна дизза новкъостал делгеи.

Хьажара-лахара итогаш ергъя фабрично - заводской комитетий заседанешка, профсоюза обкомийи группкомийи президиумашка 1966-ча шера 25 март хьатIаккхоачаш.

КИРГИЗСКИ ССР. Цемент-шифер ю Кантски комбинат хьалъеш бараш КПСС XXIII-ча съезда сийна вахте эттаб.

Укх деношка пхелагIча, тIеххьарча, технологически линe тIа деш да укхаза балхаш. Из болх бе йолаялийтарца шера миллион тонн хIана лац аьнна цемент тергъя заводо.

Сурта тIа: цемент йоттача цеха пишкаш. Аьттехьа — хьувзача пишкий машинист Игнатов Алексей цемент йоттача цеха тIахьожам лоаттабеча пульта хьалхашка.

А. Полякова сурт.
ТАСС фотохроника.

СОВЕТСКО-АНГЛИЙСКИ ПЕРЕГОВОРАШ

30 ноябре Москве кхыча мехкашцарча гIулакхий Министерстве переговораш дIайолаеннай СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министра А. А. Громыконеи Великобритане кхыча мехкашцарча гIулакхий министра Майкл Стюартаи юкъе. Уж переговораш еча хана дIа-юха дагабаьлар шинна а оагIонна хьашт долаш йолча проблемашта.

(ТАСС).

МАЙКЛ СТЮАРТ А. И. МИКОЯН ВОЛЧА ХИЛАР

30-ча ноябре Кремле СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель А. И. Микоян волча хилар Великобритане кхыча мехкашкарча гIулакхий министр Майкл Стюарт.

А. И. Микоянаи М. Стюартаи юкъе къайлагIа хIама доацаш къамаьл хилар шинна а мехка цхьатарра хьашт долаш долча дешай хьакъехьа.

(ТАСС).

БОЛАТА ЙИЪ КIЕДЖ

КОМСОМОЛЬСК-на-АМУРЕ. 30 ноябрь. (ТАСС). Тахан «Амурсталь» яхача заводе мартеновски цехе эггара хьалха цхьан ханна мартеновски пин пишка чура хьадувтта доладаьд болат. Лаьлача болата йиъ кIедж чуйолаелар чура кIур гIеттача ковша чу. Из де вIаштIехьдаьлар низ бола керда мостовой кран болх бе йолаялийтарца.

Керда техника «хьийкъа» денад ер цу «Амурстала» мартеновцашта. Цехе кхаьчай завалочни машина, шихташ тIаккхухьа модернизированни платформаш, регентраторашкара дом дIабоаха автоматически устройстваш, кхыйола механизмаш.

ВОРХI ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

КПСС XXIII-ча съезда йоагIача тайпара накъа яхар духьа къовсам а лоаттабеш, «Iаьржа дошув» даккхара ворхI шера план 28-ча ноябре кхоачашъярца боккха производственни толам баьккхаб «Гойт-Корт» яхача мехкдаьтта доаккхача йоккхача участка коммунистически цIи лелаеча коллективо.

Семилетка шерашка ворхI шера план кхоачашъярца цхьана Российски 30 миллиарда чотах планал совгIа цо яьккхай кхо бIаь эзар гаргга сома маьха продукци, мехкдаьтта даккхарга дIабода мах лохбар бахьан долаш кхояьй ши бIаь эзар сом совгIа паччахьалкхен средстваш.

Мадарра аьлча, семилетка шерашка мара бокъонца болх дIаболабанзар цу коллективо. «Гойт-Корт» яха мехкдаьтта доалла моттиг эксплуатаце дIаелар семилетка хьалхарча шера.

Семилетка шерашка укхаза шерра юкъейоалаяьй керда техникеи технологии. Цудухьа автоматизацеи механизацеи, хIаьта иштта производства культура боарам «Октябрьнефта» НПУ кхыйолча предприятешкарчули «Грознефта» цхьайолча предприятешкарчули дикка лакхагIа ба укхаза.

Участка скважинай йолаш йола фонд телеуправлене тIа яьккхай. Автоматизаци яь ба парафинах фонтанни турбаш цIенъяра болх, насосни станци, мехкдаьтта а автоматически хьисапе дIаоз. Автоматизаци яь йоалаш латт мехкдаьтта парке а.

Семилетка шерашка участка скважинашка чакхъяьхай 500 гаргга тайп-тайпара геологo - технически мероприятеш. Цар торо хилийтай лаьрхIачул совгIа итташ эзараш тоннаш доагор даккха.

Семилетка шерашка къахьегама овсарле укхаза лакхъеннай 45 процент. Къахьегама овсарле боарам лакхбаларца цхьана хьалкхийнай кадраш а. Цу юкъа итташ болча болхлошеи инженерно-технически болхлошеи, производствера болх дешарца а тарбеш чакхъяьхай сайрийнареи заочнии дешара заведенеш: институташ, техникумаш, хIаьта иштта сайрийнара кагирхой школаш а. Дешара заведенеш чакхъяьхачул тIехьагIа царех ионагIа бараш кулгалдеча балхаш тIа бахийтаб. XIанз цар болх бу бригадайи участкайи кулгалхой болаш. Хьалха мастер хинна нов. П. И. Хащенко сайрийнара мехкдаьтта техникум йистеяьккхачул тIехьагIа хьожаваьв «Гойт-Корт» яхача участка начальникалла. Таханалца кхетамца кулгалдеш хьавоагIа из цу участке. Хьалха техник хинна нов. Морозов сайрийнара мехкдаьтта институт чакхъяьккхачул тIахьагIа участка воккхагIа вола инженер хьожавир. Производстве балха болллашехьа мехкдаьтта техникум йистеяьккхай новкъосташа Пронина, Острикова, Мишутина, кхы дуккхачар.

ДукхагIча даькъе къонача болхлоехи кулгалхоехи латт цу участка коллектив. Цу коллективе къахьегаш ба района толашагIа бола мехкдаьттахой оператораш—коммунистически къахьегама ударникаш новкъостий Колотанов, Магомедов, Гузеев, инженер Дашков, геолог Шевченко, кхыбараш. Творчески хьинарах йизза я из коллектив. Цу коллектива болхлошеи специалисташеи семилетка шерашка юкъейихьай 150 совгIа новаторски предложении технически усовершенствовании. Шоай аргIанна технически прогресса лаккхарча лагIа тIа баьккхаб цар техникаи технологеи боарам. Новаторий предложенеш юкъейоалаяра чотах вIаштIехьдаьннад 250 эзар сом совгIа паччахьалкхен средстваш кхое.

Цу участке лакхара производственни толамаш карагIдувлуйта низ бола рычаг я планаши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара яьржа социалистически яхь. XIара бригада, хIара звено, хIара болхлочун производственни вахара чIоагIа юкъеенай укхаза яхь. Из бахьан долаш семилетка деррига шерашка яхье хьалха латташ хьаенай цу участка коллектив. Октябрьски районе эггара хьалха цунна елар коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи.

Укх шера 28-ча ноябре денз хургйолча пятилетка чотах мехкдаьттеи гази йоаккхаш я из коллектив.

КПСС XXIII-ча съезда йоагIача тайпара накъа яхара къахьегама вахе эттача «Гойт-Корт» яхача участка коллективо шерагIа яхь йоаржаяь шийна хьалхашка декхар оттадаьд, хургйолча пятилетка чотах ер шу чакхдалалехьа 14 эзар тоннал кIезигагIа доацаш доагор даккха а, съезд хьаеллача денга кара а ерзаяь лакхерча тIоанашкара № 177 йола скважина эксплуатаце дIаяла а, аьнна.

Г. ЛУКЬЯНОВ,
«Октябрьнефта» НПУ производственно-технически отдела начальник.

РЕВОЛЮЦИОННИ ИСКУССТВА ЛЕНИНСКИ МАНИФЕСТ

«ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦИИ ПАРТИЙНИ ЛИТЕРАТУРЕИ» ЯХА В. И. ЛЕНИНА СТАТЬЯ КЕПА ТЕХА АРАЯЬННАЧА ДИЙНАХЬА ДЕНЗ 60 ШУ ДИЗАРГА

Кховзткъа шу хьалхагIа эггара хьалхарча «Керда вахар» яхача легальни большевистски газета тIа кепа теха араьяккхай «Партийни организации партийни литературей» яха В. И. Ленина статья — эрсийн дунен революционни эстетически уйлан тIехдаьнна лоархIамера документ.

Кху пхьаьхка дац коммунизма моастагIий оагIонгахьара селлара дорха тIагIортамаш цу хана даь а хIанз деш а, цу ленински балха деналера идейни лостам боабе ревизионисташ чIоагIа гIийрта, из харцахьа кхетабайта гIерташ догматикаша чIоагIа къахьийга дола, художественни творчества хьакъехьара документ.

1905 шера революци йолаеннача бирсача хьалашка, буржуазно-монархически режимаца къовсам лоаттабара дерригa низаш гул а деш, партийни литература хьаде аьнна деналера дехар оттадир Ленина партена хьалхашка: «социалистически пролетариат декхарийла я партийни литература принцип хьалха а яьнха хьаоттае, из принцип дегIайоалае а тар ма лу йиззагIчен бIарччачен формехьа вахаре чакхъяккха а». Литература гIулакх пролетариата юкъарча гIулакха дакъа, цо лоаттабеча революционно-кортамукъален къовсама дакъа. цу къовсаме цун гера а хинна хIаотта дезаш хилар белгал а доаккхаш, Ленина цу тайпара хьайнийлар духовни материальни гIулакхашта буржуази строех тийша хила незаш мел дола хIамаш дIадоахача процессе, халкъа хьалхашка художник чIоагIа бехктокхаме волча, керда дуне хьинаре хьакколлаца из органически вувзавалийтача хьалашка чIоагIлуш йола белггала паргIата социалистически культура дегIаккхувлара сийрза перспективаш.

Литературен искусствон партел доаллаш хилара принцип массе оагIорахьара бакъъ хьа а хьекха, Ленина царна хьалхашка хьабийлар пролетариатен беррига къахьегамхойи сийлахь-доккхача гIулакха дог ураоттадаь дола эша хIамаш дара, художника хьашташи халкъа хьашташи органически вIашагIлувзара никъ, социалистически искусства лоархIамегIа мел дола толамаш доахаш хьабена никъ.

Ленина цу статья тIа оттадаьча принципиальни вешай лоархIам байнабац хIанз а, программа метте латт уж вай культурана вокх социалистически мехкий культурана, ерригача хIанзарча дунен культурана.

* * *

Укх тIеххьарча хана доазол декъа хулча эстетически дискуссешка шекон тIа боах искусства лоархIам, вахар довзаран эргадаккхари йола низ бола средство из яц аьнна а хеташ. Циггача, массаза а яхар мо, вахар довзара духьал доакх ший фантазе низаца «шолагIа», хеталуш дола, реальни бакъдолчох тийша хIама доапаш дола бакъдар хьакколлаш волча художника творчески хьинар. ТIехдаьнна доккхий духовни эстетически рузкъаш хьаккелла йола реалистически искусство нийрча йоах, из вахара алхха копировани еш мара яц а яхаш. Иштта хеташ хилар отражене ленински теореца, искусстверча реализма ленински концепцеца юкъа пхьаккха а хIама доапаш хиларал совгIа, дунен искусства геттара йIаьхийча творчески опытан социалистически, прогрессивни культура опытан духьала а да.

Искусство, Iилма а сацна, селлара бух боацен селлара дукхеи хIамаш ший тайпара довзара область я. Из я даим беркатерадар лохаш, вахара эшар хьаделлаш, кердадар гучадоаккхаш. ХIаьта духхьал цу наькъа тIа бокъонца кхоачашду цо ший декхар, дуне дикагIа, бокъонца довзара форма хиларах тарра. «Партийни организации партийни литературей» яхача статья тIа Ленина белгалбаьхаб «адамлен революционни уйлан тIеххьара дош социалистически пролетариата дийнача балхаца», дIаьхий де, «дIалхача хана опытан хIанзарча хана опытан юкъе даим бувзам» лоаттабе декхарийла йолча искусства из лакха лоархIам.

Ленин художественни произведенеш тIа хьийжав вахара керда оагIош искусствага гIолла кхетаври бIаргагори духьа а. Иштта хила тарлуш да из искусства хьакъехьа цо мел даьча къамаьлашка, эрсий а доазон декъарча а классически кердагIчен литература произведенешцарча цун гIулакхашка хьежача.

Толстой гениальни произведенешта анализ а еш, цо гучадаьккхай тайп-тайпарча социальни низашта, классашта, группашта юкъера чоалхане вIашдухьале еш дола гIулакхаш, реформа хулаш латтача Россе долча хIама тIащIалтIадаьннен хIаьтта дIанийслуш мара йоацаш хиннача замалахьа даьха сийлахь-доккхий хувцамаш долча хана пар сакхетами психологи.

Искусство иштта лоархIаш хилар хьахьокхаш да Ленина Герценахи Чернышевскехи, Глеб Успенскех, Горькех, Серафимовичах, кхыча писателех дийцараш а.

Геттара дика белгалйоалаш я шийна дагалоагIарашка А. В. Луначарске йоалаь, А. Барбюса «Огонь» яхача романах Ленина енна отзыв. Из книжка наькха уйла тIаозаш хиларах ше дувцаш, Ленина белгалдаьхад, художественни произведене тIа эггара хьалхагIа лоархIаме яр публицистически статья тIа а хьагойта йиш йола «ерзана идея» ца хилар, «книжка дешаш вар цу тIа дувцар бакъдолгах шекь йоацаш хилар да лоархIаме. Книжка дешачоа хIара ший сий пхьнаца холу долла хIама а бокъонна иштта хинна хилар, иштта хийтта, лайна, аьнна хилар». Цу чешашкара къаьгга хьагучаьлар Ленина хулаш йолча тайпара йола художество йовзара башхалонцара. бокъонца йолча искусствах доаллаш хила дезаш долча художественни бакъдолчуни эмоциональни нийсачуни цаIалпара уйла.

Вахар а дуненах, историех, сагах дола бакъдар а довзара юстаръювлаш йолча искусства ше-шийна тийша болх бу. харцдараш дагалувцача наькъа тIа отт из. Цо доаду шийх доалла бакъдар, наькха хьаькъалаштен дегаштен влияни е, вахар эргадоаккхаргдолча средствех цаI хила низ кхоачаш ше хилар. Бакъдар нийса хьаьокха гIерташ хилара масеаза а прогрессивни искусство дегIаахара шерра никъ хиннаб.

Вахар довзарен эргадаккхарен, хIаьта цудухьа пролетариата юкъарча, парте юкъарча гIулакха лоархIамегIарча дакъа а, низ бола герз хиларах тарра искусства ленински концепци теореца кIоаргга бакъъяь хьахьекхай «Партийни организации партийни литературей» яхача статья тIа.

* * *

Искусство партел доаллаш хилара ленински принцип отражене ленински теореца органически ювзаенна я.

Вахар кIоарга довзар, революционни творчествана тIаккхуаши дуне социалистически хьисапе эргадаккхар духьа лоаттабеча къовсама идея дегаш урауттадеши болча, социализм хьалъеш боахкача миллионаш болча къахьегамхой хьашташ хьехадеш дола общество исторически дегIаахара оилангара а керттера а дешаш искусства сферана, цун теркама сферана юкъедахьар я цу принципа тIум а.

Партел Ленина кхетадечара — из я бокъонца хьалха латтен чакхъяллаца революционни йолча пролетариата позицешкара вахар цун ерригача чоалханцеи вIаши юкъерча бувзамашцеи нийса тахкара кIоаргал.

ХIаьта вай хана а партел доллаш хилара ленински принцип сенах латт аьлча, эггара хьалха из латт цо искусство вахар кIоаргга тахкарга, хIанзара эггара лоархIамегIа йола проблемаш уттаарга югаш а цунгахьа лестаеш а хиларах.

Пролетариато дуне революционни наькъаца эргадаккхар духьа лоаттабеча къовсаме марксистско-ленински теоре из кийчъю духхьал цо бокъонца бакъдолчун овлангара хаттарашта жоаш теландаь, къахьегамхой революционни къовсама декхараш къаьгагIа хулийтандаь.

Цудухьа нийса да бокъонца бакъдар художествага гIолла довзара уйлаш эггара хьалха латтачен духьал Iилмангара йоагIачен теореца кийчъяьча пролетариата кIоаргача хьашташца органично нийса йоагIаш хилар. Цудухьа хургдолча литература хьакъехьа ше дувцаш, Ленина белгалдаьхад, из паргIата литература хургя, духхьал из буржуазин Iаьдала кIалхара а даьнна, социалистически пролетариата гIулакх деш хургдоландаь яхаш.

ПаргIатонахи пролетариата гIулакх дараха дола кхетамаш Ленина вIашагIтохаро хьагойт искусствани художникем творчески уйлаш адамле капиталистически лоала дерригача а массе оагIорахьарча а тайпашта кIалхарьяккхар духьа пролетариато лоаттабеча къовсамца органически ювзарца мара ялхха йиш йоацача художника паргIатонах, вахар кIоаргагIа довзара паргIатонах дувцаш йолча цун статья керттерча идеях цаI.

Искусство партел доаллаш хила езаш хилара ленински принципо хьахойт пролетариата хьаштащцара художника идейни бувзам, социализма идей сийлахь-доккхача бокъдолчох из дог тийша хилар санна, иштта уж идеяш чIоагIъяран котъяхарах тIадерзадаь дола хьинара гIулакхаш а, цу гIулакха ший дерригa низаши ший ерригa таланти дIалла гIерташ художник хилар. Партел доаллаш хилара принцип, пролетариата авангардацара — цун партецара художника идейни бувзам гуччахьа, тешшаме, духхьал дIакхайкабе йиш йолаш хиннабац пролетариато, ше кортамукъа а йоаккхаш, дерригa адамаш мукъадахар духьа а къовсам болабьча кортамукъален болама кердача этапа тIа мара.

Эггара кIоаргагIа а эггара лакхагIа а дола халкъа хьашташ кхайкадеш йолча коммунистий парте тешшаме шерра никъ хьабел художественни творчество йиззагIа тоаялара, шоай цхьанней мара бала боацаш дохкар-эцар лелаяра ларда тIа латтача общество е полицейско-крепостнически цензурах а е буржуазена шийна йолча гIойленах а, вохкара-эцарах а, художника лоархIам IотоIабеш йолча ерригача формаех тийша хIама а доацаш.

Революционни пролетариата баьчче язъяь статья художника кхела хьакъехьа кIоаргга еча йоакхонах, дерригa унахцIена низаш оарцагIдаха, адамий культура кхелаш, цивилизаце кхелаш интеллигенцена эза йоландаь из революцегахьа яккха йолча уйлах йизза я. Статьяе хьабелл бокъонца паргIатача творчестваген художественни прогрессаген бодаш хила йиш йолаш ше цаI мафа боаца никъ, художник харц уйлашка гIолла буржуазех, буржуазни дунен шийна йолча гIоьлени шийна болча аьттони духьа лелача гIулакхех мукъаваккхара никъ а боацаш, нийсачун никъ.

Ленина статьяй пафос сенах латт аьлча, из латт, самодержавех хоаламболлаш тоссаялале хьалхагIа революционни пролетариата дерригa низаш чIоагIа оарцагIдахарах, творчески интеллигенцена юкъе долаш дола тешаме мел дар, унахцIена мел дар бахьан долаш лоаттабеча къовсамах. Ленина цунна хьалхашка оттаду шийна никъ харжарен ший лоIамен хьакъехьара хаттар. тIехьагIо горьковски формула тIара хьадийка хаттар: «Хьаний ше, «культура мастераш?». Из хаттар тоссалу интеллигенци бахьан долаш дола деятельни чоалханен къовсам лоаттабелга, барт-цхьоагIо лелаелга а, хийра дувлга а, дIакхеталга а, гучабоахилга а чулоацаш бола къовсам лоаттабелга — общественни вахаро влияни а еш, художник дегIавара процессана чIоагIен хьалхашка латта декхар кхоачашлар духьен воздействи елга. Общественни къовсамерча творчески интеллигенце моттига хьакъехьара дош ленинка оттадьъ вахара логико ше, историе логико дийнен творческин мел дола хIама революционни болхлой классатахьа даккхара новкъостал дендаь.

Дунен культура дегIаухаш хьа мел бепача наькъо хьахьекхар хIанзарча обществерча художественни интеллигенце хьала кIоаргали цунна яьча ленински анализа тIех хьакъхьалера лоархIами. Революционни халкъаца из гаргайоалаяра процесс дукхачарна чоалхазне а атта а яцар. Моттигаш хиннай балане даьнна хIамаш лехаши тувлалуши, дехке дувлаш а котдувлаш а. Цхьабакъда, вахара опыто, бокъонца бакъдолчун пафосо интеллигенци кхийла а кхийлай хIана а кхувл «харжара паргIатон» хьакъехьара дош эггара нийсагIа къоастадарга, кхоаненга бода никъ халкъа низаща буллаш болча эггара хьалха латтарашта лоаттабеча бувзамо мара искусства бокъонца йолча прогрессана дола реальни хьалаш хулийташ ца хилар кхеталарга.

Советски писателий ЦхьоалагIча съезда бухсоцаш даьча къамаьла юкъе, съезде «большевизм, котъяларах» лаьца дувцаш, М. Горьке белгалдаьккхар: «Аз боккхача маьхе лерхI из котало, хIана аьлча сона, литератора, сайх хов творчества мукъале хаьдда йолча историе указанешкара йоацаш цун керттерча вIаштIехьлахара идеера йоацаш леха гIертача литератора уйлеи хетари мел шоай лоIаме да».

Кховзткъа шу хьалха кепа теха В. И. Ленина статья хIанз а кIоаргга актуальни я дукхача Малхбузехьен художникашта. Такан царга дувцаш да ер дешаш: «Мукъа волий хьо, господин писатель, хьай буржуазни издателах? Гомашкен струяшкен порнографи хулийтилга, «сийлахьарча» сценически искусствана «тIатокара» лаьрхIа проституци хулийтилга дIадехача хьай буржуазни публиках?».

Ше буржуазе кхелашца ювзаялийта искусство талхара процесс Iалаьмате гаьна яьннай уж дешаш яздаьча хана денз. Из хьагу «хержжарашта лаьрхIа» йола ховшехь а чоалхане ерзаяь искусство хьаярца «халкъа лаьрхIа» йолча фалсарча хIамалгий дукха прозукци арахецарца. Цо капиталистически мехкашка кхоачашде лерхIар да саг Iехьоккавелга, социальни харцонна духьаларча къовсама бола цун низ а лоIам а IотоIабелга.

КIоарглуш латтача личность талхара, из дIакъестаярен дIакъестарен, къаьст-къаьстача наьха доалахьенаш йолча дунен тIа саг «сагалара вахара» процессо Iаткъаш гIайгIа яйташ болча, вIашдухьаленийн кегара юкъе корзагIбаьнна хьувзача, социальни вIашдухьаленашта юкъера арабовла моттиг лехача буржуазни дунен тIарча искусствааи культураи деятелий дегаштен кхетамаи тIаерзаяь я мукъабалара болча къахьегамхой къовсама шоай творчество дIателача художникий дегаш тахан а урауттаду ленински статья. Цу статьяс тахан а никъ сийрдабоах цу тешамерча художникашта — из ба творчество хIанзарча ханарча эггара хьалха латтача класса боламца органически вIашагIкхетара никъ.

Пролетариата лакхача культура духьа, адамий цивилизаце ерригача боккъала а прогрессивни йола традицеш меттахьа хилийтар духьа къовсам а лоаттабеш, художественни творчества лоархIамегIа дола декхараш нах хьинареи шоашкара доладаь хIама хьадеш хилари лакхделга, личность дегIаяраи йIаьхий хилийтараи мамогга гIо делга, сага чухьа революционни къовсамхочохи хIама хьадеш волчохи йолхка толашагIа йола дикалаш сомайоахилга хилар лерхIар Ленина.

Ховш да личность массе а оагIонгахьара дегIайоалаяра декхар прогресса эггара керттера хьал а из хьагор а хилар марксизма лерхIилга. «Коммунистически манифеста» тIа а тIехь дIакхайкадаьд хIаравар паргIата дегIаахар берригаш а паргIата дегIаахара хьал долга. Маркса лийрхIад дуненцара бувзам бIаьхийи дукха а оагIонаш йолаши хилар гойташ долча сагах доахкача гIулакхий дIаьхел дебадар общество социалистически тайпара эргаяккхара лоархIамегIа дола декхар долга. Ленина, цкъа даьккха ца Iеш, белгалдаьхад Октябрьски революце низи из эшаюлург ца хилари эггара хьалхагIа а миллионаши итташ миллионаши бола нах хьинаре хилар сомадаларах, вахара керда формаш хьахулийташ хиларах дIакхеташ йола личность мамогга дегIаахарах латташ долга.

Капитализмо адамленна деча эггара унзарагIарча зуламех цаI да цо личность толхаеши айн йоахаши хилар. из боккъала а йолча адама диналах йоахаш хилар, из цхьатарра а цхьан тайпара а хулийташ хилар. Буржуазни идеологе ерригa средствах — искусствагара денз рекламага кхаччалца — из антигуманни гIулакх кхоачашдара тIаераяь я. Цунна дола тешалаш буржуазни социологий шоай сочиненешкара корадоагIаргда вайна, хIаьта буржуазни дунен тешамерча художникий сочиненешка личноста кхела сагота хилара оарц а доах, къаьст-къаьстача наьха доалахье йолча хIанзарча ханарча обществе саг IотоIавара духьала дукхьале кхайкаю.

Советски литературан искусстван, вай ханара Iалаьмате доккха бакъдар бIарга а гойташ, хьахьекхай цунна юхадухьалара процесс — Октябрьски революце дIакхайкаяь бокъналара нийсхонаш а йолаш дуне эргадаккхара юкъе яха личность дегIаахара, гулъялара, хьалнийсъялара, йIаьхий хилара процесс.

Вай литература из процесс хьахьекха Iийналац, цо хьинаре гIо лоаттадаьд цунна, ленински васкет сийленца кхоачаш а леш, хIана аьлча личность йIаьхий хилийтараи дегIаахийтараи, цун творчески юхьигаш сомаяларан дегIаахийтараи гIо дар искусства эггара лоархIамегIа долча кхоачашде гIертача гуманистически гIулакхех цаI хилар лийрхIад Ленина.

Миллионаш болча наха искусства гIулакх деш хиларо цунна хьалхашка лакха декхар оттаду: дукха а болча наьха уйла, лоIам, царна хетараш вIашагIдеттилга. царна юкъе художникаш, хIама кхоллараш хьадераш сомабоахилга. Искусстве Ленина боккхача маьхе лийрхIай цун Iаламаьте йоккха а цхьанна хIаманца хувца йиш йоаца а сага сакхетамеи цунна хетараштеи воздействи яра, дикагIдола дагадоахкараш доладалийтара йола из торо.

Дуккха а бола халкъа нах адамлен дерригача духовни рузкъаех кхебара идея искусства хьакъехьа долча ленински балхаштен дийцараштен юкъе гIолла керттера лостам болаш чакхйоал. Адамлено хьалаь духовни рузкъаш кердача тайпара дIаьхий деш йола керда культура хьаяра хьакъехьарча парте ленински политика лард хинна цунах.

ТIехьабисача, оалал деча классаша образованен культураи хьакъехьа байхача мехка, кхыметтел Iалаьмате доккхача хьакъалера Толстоя произведенеш а вIалла лоадам боацаш кIезигагIчарна мара йовзаш ца хиннача мехка Ленина дIакхайкайр, саготлучеи барстарах бала хьегачеи «лакхехьарча итт эзарнена» а ца деш, мехка бос, цун низ, цун тIехьале шоаш болча миллионаш а миллионаш а болча къахьегамхошта гIулакх де дезаш литература хиларах йола сийлахь-йоккха идея.

Халкъа гIулакх деш дола литература мукъадоал телхача чамаштеи каст-каста хувцалуча модай оамалаштеи тарлуш гIулакх де ца дезаш, хIаьта цун торо хул ший халкъа идейни вахаре чу керттера чулоацами дуне революционни эргадоакха пафоси хьахьокха.

* * *

Доазол декъарча вай оппоненташа кIезига Iоттараш яц советски искусствана, цо вахара чоалхане дешаш дувцац, вай ханарча художественни мышлене ший тайпара дола куц гойта кердадараш лахара юстара ювл, яхаш. Цунна Iоттараш ю, из тIехьадисача чамашта тIалеста йола. хIара произведени цу сахьата, чехка моллагIча зрителa, ладувгIачо, ешачо кхетаергйолаш хилийта гIерт, яхаш. Уж ерригаш а чIоагIало йоаца уйлаш я. Советски искусствана, ленински васкеташта тIехьайодача социалистически реализма искусствана хийра да иштта эсала а хIама ца довзаш а дош оттадар.

Ленина дукхазза а яьхад дукхача наха яла еза йоккха новаторски искусство, примитивни зрелищаца цунна доазув а ца уттадеш. Ленина искусствах яьхал культура кхаьча сом ба. Адамаша духовни культура сфере хьа мел тIьр шийна чуэца хайнад цунна. Цу даькъе из массаза а чоалхане я, нагахьа санна чоалхане яха дош произведене чулоацамерен формацарен модернистски ухищренность, субъективистски шийна товр делга да аьнна а ца кхетадеш, искусства произведени хьаярца цун толашагIдар хьагулдаь вIашагIтохар, ший сий низаш цунна камаьрша дIалущ, бакъда шортта беркат даргдолча тайпара волча сагагара хьаехаш йола художественни чулоацама бокъонна йола гана я. аьнна хете: Гете «Фауста» а Блока поэзе а чоалхане, Бетховенеи, Шостаковичеи, горьковски «Клим Самгина вахарен» шолоховски «Тайжача Донеи» чоалхане ма йий из.

«Партийни организации партийни литературей» яхача статья тIа, цул тIехьагIа социалистически культура хьалъеча хана Ленина дукха къамаьлаш деш дегIайоалаь искусства халкъала ленински идея хьайоагIа искусствааи культураи лакхаленаш караерзае хIаране паргIатта чогаргдолча кхача гIерташ хилара тIара.

Халданза вIаши тарга гIортилга. коммунизм хьалъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме халданза интеллектуальни эмоциональни дегIлахьаш хилар — иштта я Ленина яхача художникаи халкъаи вIаши юкъе латтача гIулакхий перспектива.

Советски литература дегIаахара исторически опыто чIоагIа тешавеш кIоаргга бакъдир ерригача Ленина ший «Партийни организации партийни литературей» яхача статья тIа оттаяь а лара елла а йола литературан искусствааи партийноста а халкъала а принципаш беркатен вахара эшаши хилар.

Вай халкъа социализми коммунизми хьалъяра революционни къовсама ерригача этапашка советски литературанеи искусстванеи ший эггара тIехдола декхар гу халкъа карагIдьннараш, кердача общества саг хьахилари из дегIавари мадоагIара хьахьокхарца, советски нах доккхий идейни моральни гIулакхаш доахкаш хилийтара мамогга новкъостал а деш. Вай советски культурана карагIдьнна толашагIа мел дар из культура вахара кIоаргга чуйоларца, коммунистически идеалаш дIачIоагIъеш хиларца айхха дувзаденна да.

* * *

«Завербованни нах» ба яхаш вай художникаш бехке бе гIерт идейно вайна духьал бараш, партийноста ленински принцип харцахьарча оагIорахьа яшха а йоашхаш. Цхьабакъда вай дагалоацаргда, «социализма идеяси къахьегамхошца догуйла хилароц керда а керда а низаш юкъехувларгда» кхоанен бокъонца кортамукъарча литература мугIараш та, яхаш Ленин духхьала чIоагIдеш хинна хилар. ТIаккха, укхаза дувцар да революционни пафос, коммунистически идейность, халкъа керттера хьашташ къахьегамхой авангардо халданза бокъонца ювца советски художника Коммунистически партеца болча бувзама лард хилар. Парте практически беча балха тIехь эггара а чIоагIагIа гуш йолча цу лакхача идеалашта гIулакх даро художника граждански сий-м хIаьта а доадацар, цул совгIа, цун эггара а тIехйола идеалаши де лерхIаш дагалатараши парте, халкъо де лерхIаш дагалаттарашца, цар халача, къонахчал долча турпалча къовсамца органически вIаши ювзаенна хилар ходолийт.

Духхьал цунах латт Коммунистически парте хьалхле лелаяра духьала а йоацаш, иштта йола хьалхле елаш творчества йизза йола паргIато хилара, буржуазен буржуазни демократен тIаацаргIйоацача положене къайле. Литературни гIулакх пролетарски юкъарча а партийни юкъарча а гIулакха дакъа да аьнна къоаста а даь, Ленина дIакхайсар абсолютно индивидуальни творчества буржуазни эстетий нийса йоаца уйлаш. Партийноста ленински принцип анархически индивидуализманен ший лоIамбар де гIертарaи духьал, художника сий лохдеча карьеризмана духьал яьккха я. Духхьала коммунистий партеца духовни, идейни цхьоагIо а йолаш, заман эггара дикагIйолча вай хана эггара дикагIа йолча идеалашцеи сийлахь-боккхагIча боламцеи чIоагIало а лувцаш мара корадагIаш художника дегIаахареи ший талант йIаьхий ярен наькъаш.

Тахан буржуазни оппоненташа искусство паргIатта дегIаахар дехкаций, цунна новкъарле яций партийни хьалхле лелаяро яха хаттар оттадеча хана, вай жоп лу: дехкац, новкъарле яц, хIаьта дизза дола дика хIамаш карагIдалара новкъостал ду, дог урауттаду, хIана аьлча, искусствана хьалхле лелаяра ленински принцип — из да художника идейни кхетам балар, коммунистически идеяй сийлахь-доккхача гIулакхашта, керда нийсхон дуне хьадара тIехьа лоаттабеча къовсама берката, поэзена, хозаленна из юкъеоза гIертилга.

Цу идейни кулгал даро дIа а ца йоахаш, — къаьстта коммунисташ Iаьдала керте латтача мехкашка,— юкъейоалае лерхI художник хьаллацара а поощрени яра а ерригa средствашн формаши, цун творчества результатий мах белга. Цхьабакъда цо хаьлда дIадоакх художественни творчества процессе администрировани елга, цунна гIожа а компентентни доацаш а юкъелелхилга, цун специфики ший тайпара дола куци кIоаргга кхетадеши массаза лоархIаши хиннав Ленин.

Партена къаьгга бIарга а гу, хаьлда дIа а доах кхоачамбоацараши культ личностаца, субъективизма гучадувларашца дувзаденна дола художественни творчества процессана кулгалдеча ленински нормаш тIара вувлара гIулакхаши.

Ленински васкеташта тIехьа а йодаш, вай парте лакха мах бу художника творчески къахьегама, мамогга новкъостал ду лакхача идейноста, халкъа тешаме хилара уйланца таланташ дегIаахара.

Цунца цхьана литературан искусстваи деятелаш парте тIахьех художественни произведеней идейний кхетам баларен боарам халданза лакхбара, цар говзал эргайоаккхаш тоаяра.

Цо мамогга хьаллоац вай турпалча халкъа майоагIара йола, вахар кIоаргга а массе оагIорахьа а довзара ларда тIа язъяь идея йоацаши аполитичность йолаши хилар а, тIагIоллареи бехктокхам боацаши вай вахар хьахьокхаш хилар а, цунах па доагIаш во дараш дувцар а, советски сага духовни куц лохдеши къедеши хилар а хийра дола произведенеш хьае гIерта творчески болхлой.

Цу тайпара искусствана партийни хьалхле лелаяра идея хьайоагIа вай общество, цун литературен искусствон дегIаахара керттерча хьашташ тIареи закономерносташ тIареи. Партийноста ленински принципо художника лу къаьгга йола перспектива, вахара чоалханера процессаш йовзара а бакъйолаш нийса хьахьоккхара а бола кхетам.

Ленина хьийхад художника цо партийностах декларацешцеи заклинанешцеи а доацаш, вахара бакъдар, кердачун, коммунистическичун зIыргаш кIоаргга бIаргаго а талант йолаш хьахьокха а харца дувца деза, яхаш.

Ший статья тIа Ленина тIахьийхаб литература хьакъе личин инициативана, сага индивидуальни уйлашта йоккха паргIато, уйлаштеи фантазенеи, форманеи чулоацамаи паргIато хулга Iалашдара. Духхьал цунца гучабоал са кхеташ ший талант, ший творчество халкъа долча гIулакха дIаеннача художника кортамукъален бокъонца бола чулоацам.

Советий Iаьдал эттача хьалхарча шерашка, интеллигенце низаш кхотадара Ленина йоккха терко яьча, художник халкъа хьалхашка бехктокхаме хилар лакхдара дош хаьдда оттадаьча хана искусствана ленински хьалхле лелаяра практически опыт кIоаргга хьехам луш а актуальни а хилар.

Форманеи чулоацамаи паргIато Iалашъяр яхилга да кIоаргга, массе оагIорахьа цхьанна а догмашцеи йовкъашцеи доазув оттадаь доацаш вахар тохкилга, халданза кердадувлаши чоалхане дерзаши хаьдоагIача вахара керда чулоацам мамогга бизгагIа а эмоционально пайданегIа а хьахьокхаргбола формаш тIагIертта лохилга.

* * *

Ленина васкеташта тIехьадода советски литературен искусствон халкъои дерригача прогрессивни адамашен лархIа а лоархI деза а деза. ДикагIйолча произведенешка гIолла дика гуш хьажа йиш хургъя советски халкъа турпалча революционни къовсамга, вай мехка социализм хьалъяра ерригача этапашка. ХIанз, шерра йоаржаь коммунизм хьалъеча хьалашка советски литература халкъа юкъарча гIулакха дIакъоастаде йиш йоаца а лоархIаме а дакъа да, цо хьахьокх искусства партийностеи халкъален ленински принципий, художественни творчества лакхача общественни лоархIама гIулакхах йолча ленински идеяй сийлахь-боккха низ.

Вай партеи халкъои коммунистически общество хьалъяра декхараш кхоачашду дерригача адамашта бола кхоаненга бода никъ а буллаш. Ленински новкъа а йодаш, парте кхоачашду дIахо а советски экономика лакхъяра исторически декхараш, цIенхаштта Iилма ларда тIа хьаю ший политика, мехка политически, экономически, общественни вахара кулгал дара стиль а методаш а эргайоахаш тоаю.

КПСС ЦК октябрьски (1964 ш.) цул тIехьагIа хинначен Пленумий решенешка гуш да парти халкъа кхоачалургдоацача творчески низех тешаш хилар, Даьхен экономически оборонни низ чIоагIбара советски наьха материальни хьали духовни культурей лакхъяра тIехьа коммунизмага бодача новкъа вай общество чехкагIа дегIаахара хьашташта тIехь социалистически строя ерригача торонех из толашагIа хиларахи пайда эцара тIехьа хьинаре лоаттабу къовсам. Дизза доагIа а доагIаш ала йиш я, СССР-е хIанз чакхйоаккхаш йола экономически реформа, вай общественни вахара ерригача сферашка дIахо а ленински нормаш дегIайоалаяра тIаерзаяь парте мероприятеш хо а лу, тIа-тIа дукхагIа хо а лургъя советски халкъа духовни вахаре, аьнна.

Иштта хьалашка кхы а лакхлу советски литературан искусстван, халкъа юкъарча гIулакха юкъе хьинаре дакъа лоацараш хиларах тарра вай ерригача культура деятелий лоархIами бехктокхами. Iалаьмате чIоагIа шерра коммунизм хьалъеш хиларо, болхлой класса, ахархой, интеллигенце, Советски Союза халкъий беррига сийлахьбоккхача дезала творчески хьинари инициативен лакхдаларо творчески интеллигенцена хьалхашка хьаелл керда горизонташ, ший дерригача беркатацеи сийлалецеи вай заман вахар кхы а кIоаргагIа, дукхача тайпара хьахьокха йиш йола керда торонаш.

Из деш вай литературен искусствон декхарийла я советски общества хIанзарча вахара сурт, из дегIаахара тенденци хьахьекха цаIеш, дерригa дикагIа мел дар хьинаре хьаллаца, къаьнарча гIулакхашта, общество дIахьалхашка яхара новкъарле мел ечоа духьал къовсам лоаттабе. ХIама кхоллаш ше хьегача къица Дай-мехка рузкъа дебадеш вола советски саг цун хьашташ бахьан къовсам лоаттабер ва, хьаштдола халонаш эшае кийча а волаш, из хила а хиннав, хIанз волаш а ва вай литература керттера турпал.

Советски халкъо исторически къовсам лоаттабу къаьнача дунен низашта духьал, империалистически низ-Iоткъам бареи реакцеи низашта духьал. Ший интернациональни декхар кхоачаш а деш, из латт дерригача революционни прогрессивни мел долча адамий чIоагIалон темаши а хинна. Боарам боацаш партенеи халкъаи, марксизма-ленинизма сийлахь - йоккхача идеяшта мутIахьа хилар, моастагIал долча, хийрача идеологеца, моллагIча формаех из гучайоале а, машар ца хилар — уж я советски наьха, советски культура деятелий политически моральни куца керттера башхалонаш.

Искусство ший заман эггара хьалха латтача боламца, халкъа вахарцеи къовсамцеи айхха ювзаенна хилар тIагIертта чIоагIдеш йола «Партийни организации партийни литературей» яха ленински статья вай советски литературанеи искусстванеи, дунен ерригача хьалха латтача культурана никъ хьахьокхаш я.

Ленински парте, ленинизма идеяша дог урауттадеш бола вай художникаш бIубенна болх социалистически реализма новкъа, коммунизма художественни культура хьаяра кердача толамашка.

И. ЧЕРНОУЦАН.

(26 ноябре арадаьннача «Правда» тIара).

График кхоачашъяц

Укх шера ханнахьа гурахьа дувш дола ялаташ дIадийна а зябь аьха а баьннаб Наттеречни района «Знаменский» яхача совхоза механизатораш. Укх деношка комсаш дIайоагIа болалургба укхаза. Цу гIулакха эшаш йола техника кийча я. ТIаккха дерригa кхашкара балхаш ду кхыйола техника ремонта дIаоттаяьй.

Из техника тоаеш йола мастерской механизаци йинза я. Цудухьа дукхагIа дола балхаш кулгашца де дезаргда механизаторий. Цул совгIа, кIал баха кхоалле яр мара шийлача хана ремонт ергйолча наьха балха хьал тоадара даь хIама дац.

Йиъ трактор текущи ремонт еш латт укхаза. Цхьан «ДТ-75» яхача трактора тIехьашкарча моста корпус ехай. Из оатхал вIаштIехьъяккха чIоагIа хала я. ТIаккха воих трактора эша шатуна вкладыш йолаш яц «Сельхозтехника» яхача объединене, — йоах совхоза керттерча инженера.

Цул совгIа, бархI комбайн я укхаза ремонта дIаоттаяь. Бакъда, йиънена мара ремонт е болабеннабац.

ЦхьоалагIча отделене итт культиватора ремонт яь баьннаб, амма 21 сеялках ялхнена мара яьяц ремонт. Царна эша сальникаш цхьаннахьа а кораягIац.

Графиках хIанз ворхI трактора ремонт яь баьнна хила безаш бар укхаза, бакъда тоаяьр кхоъ мара яц.

ХIаьта шоллагIа бутт ба РТС-е совхоза кхаь трактора ремонт еш латта а. Ледара леладу цар из гIулакх.

Ерригача совхоза складе 2692 сома маьха запасни оатхалаш я. ТIаккха техника ремонт еча хана царна эшараш пхи эзари пхи бIаьи сома маьха я.

Дукха тIехьадаьккхадар совхоза дирекце запасни оатхалашта лаьрхIа ахчана перечислени елга. Из гIулакх тIехьадаларах ремонта эша дукхагIа йола запасни оатхалаш ца хила а мег «Сельхозтехнике» хIанз.

Графиках лаьрххIача тайпара техника тоаяь ца хуле кхашкара балхаш де деза ха хьатIаэттача корзагIа баьнна хьовза безаргба совхоза механизаторий. Цудухьа техника тоаяь яккхара леррIа терко е еза совхоза дирекце. Из гIулакх тесса дита йиш яц.

С. МАЙСИГОВ,
тха собкор.

СОВЕТСКИ МЕХКА МАГИСТРАЛАШ

СССР транспортни гIишлошъяра Министерства ялх бIаь эзар болхлои специалисти юкъе вола эскар да керда машиннаькъаши автомобильни наькъаши, фордий а хи а порташ, аэродромаш вокзалаш, кемаш лела каналаши тIаьши, тоннелаши метрополитенаши хьалъеш а, йолаш ярашта реконструкцеш еш а, машиннаькъахошта, водникашта, авиаторашта чуIе цIеношу, культурно-бытовой учрежденеш хьалъеш.

ХIанзарча семилетке транспортно-наькъий гIишлонаш хьалъеча мишта лиййнад, миштай гарггагIарча пхе шера йолла цун перспективаш? Кердачун кепа йоазон Агентства (АПН) корреспондента Николай Пантелеева цу хаттарашта жоп деннад СССР транспортни гIишлошъяра министра Евгений Федорович Кожевникова

* * *

Советски индустре йиллача ханал хьалха кхоачащъяьй ворхI шера программа. СССР промышленни производства юкъера объем 1959—1965 шерашка дегIайоагIа 84 процент, планаца белгалдаьча 80 процент метта. Мехка халкъа боахам дегIабара селла лакхача темпаша, хила ма йоаггIара, дикка дукхагIа хилийтад мухьаш дIа-са кхахьар. Из кхоачашдар духьа чакхдаккха диийзар транспорта керттера тайпаш дIахо а технически эргадоахаш тоаделга.

Из йоккха проблема кхоачашъяра юкъе лоархIамера роль я дуккхача транспортни гIишлошъерий коллективай. СССР ерригача шерача аренашка дIа-са екъаенна йолча цар йоачагIа а, шелалагIа а, йIовхалагIа а керда машиннаькъаши автомобильни наькъаши дехк. Из хала а чоалхане а болх ба, хIаьта кIезига капитальни рузкъаш дIадахийта дезаш а бац. Цхьабакъда, Советски паччахьалкхено из ду, машинникъ — из, Ленина яьха махиллара, «деша корта, ерригача социализма шийх чIоагIален кIийле еш бола городаи юртаи юкъера, промышленностаи лаьтта леладараи юкъера бувзам эггара къьагагIа хьагучабувларех дола цаI долга» кхета а деш.

Машиннаькъий дIоахалга диллача Европе хьалхареи дунеи тIа шоллагIеи моттиг лоац Советски Союзо. Укх шера кхы а 1625 километр дIаьхлу уж, хIаьта бIарччача ворхI шера—бархI эзар километр гаргга. ГарггагIарча пхе шера кхы а 11 эзар километр машиннаькъаш дохкилга белгалдаьд. Цар дакъе билла болалургба 650 километр бIаьхьа бола Тюмень — Сургут яха никъ. Из никъ булларгба хала чакхбувлилга йолча, нах ца баьхача Тюменски областа къилбаседехьарча районашта юкъе гIолла чакх а баьнна, цига дукха ха йоаццаш гучаяьхача геттара дукха мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка кхаччалца.

СемилеткагIа мехка болх бе йолаеннай дукха болата магистралаш. Царех эггара йоккхагIчо (802 километр йIаьхачо) вIашагIийнйзай сибирски городаш Омски Барнаули, дунен тIа эггара дукхагIа мухьаш дIа-са кхухьаш бола Омскера Новосибирске бода никъ мухьех мукъа а боаккхаш.

Iалаьмате йIаьхийча аьшка руда доаллача моттигерча Абаканера хIанз хадданза Новокузнецке ух сибирски металлурге духхьашхарчарех цаI йолча Новокузнецки комбината бедал кхухьа поездаш. ХIаназа, дукха ха йоаццаш йолаенна реконструкци йистеьнначул тIехьагIа Абакански руднико кердача наькъа тIа гIолла шера кхо миллион тонн гаргга руда ухийтаргда Кузнецки бассейна металлургашта.

Татарски автономни республика мехкдаьтта ганзаш сихагIа караерзаяра боккхача лоархIаме ба хIанзарча ворхIшере билла Минибаево—Круглое поле яха машинникъ. Казахстане бос бола металлурги дегIайоалаяра новкъостал ду Есиль—Тургай- яхача магистрала, хIаьта Меца аре (Голодная степь) караерзаяра Сыр-Дарьинская — Джизак яхачо. Тобол асбест йоаллача Джетыгарински моттигаца вIашагIийнйзай кердача наькъо. СССР-е эггара къилбаседехьара болата магистраль йола Мурманск — Печенга хьахиннай. Коми АССР столица — город Сыктывкар мехка машиннаькъий сетаца вIашагIийнйзай Микуне гIолла.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 48 шу дизар дездалехьа хьалхxагIа болх бе йолаеннай Юкъерча-Азиатски магистралера 172 километр йIаьха 39 тIийи искусственни переходи а итт машиннаькъа станци а йолаш йола Кзылту-Иртышски участок. Целинни лаьтташка гIолла чакхйоалача цо вошал дола шиъ советски республика — Казахстани Российски Федерации кхы а цхьаькха болата тIаьца вIашагIийнйзай. Кагирхоша хьинаре дакъа а лоацаш дахкаьд Алтайская — Кулемзино, Моргудон — Видим яха наькъаш.

Ер шу чакхдалалехьа болх бе болалургба цхьаькха а боккхагIа бола Абакан—Тайшет яха электрически машинникъ. Из 696 километр бIаьха ба. Из Къулбехьеп-Сибирски магистрала малхбоалехьара дакъа да. Яккха аргIа а йолаш къонахчала трасса аьле Советски мехка цIи йоаккхаш бола Абакан—Тайшет яха никъ биллара новкъостал даьд кагирхоша. Из бода Минусински Курагински районий аренашка да, тайганеи Саянски лоамаштеи юкъе гIолла, дуккха а долча доккхийча массача хишта тIех а бувлаш.

Укх шера билла баргба кхы а массехк машинникъ, цар дакъе юкъара дIоахал 468 километр йола Ивдель—Кондаи Караганда—Карагайлыи яхараш а долаш.

Мухьаш дIа-са кхахьареи нах дIа са кхувлареи хьакъехьа кхоxкадена хьал эттадар тIеххьарча шерашка цхьадолча цхьа колей йолча машиннаькъий лостамашка. ГIишлошъ-

Евгений КОЖЕВНИКОВ,
СССР транспортни гIишлошъяра министр

ерашта тIадилладар цига шоллагIа наькъаш дохкилга. Из болх толамца чакхбаьккхаб. ТIеххьарча ворхI шера шоллагIа наькъаш дехкад Москва—Пермь — Свердловск, Барнаул — Семипалатинск, Чу—Бадам, Свердловск—Вагай—Омск, Кинель—Оренбург яхача а дуккхача кхыча а лостамашка.

Советски мехка халкъа боахама а бахаш болча наха а транспортни перевозкай хьакъехьара эшараш дизза кхоачашдара тIехдаьнна боккхача лоархIаме да машиннаькъашкара массалаш дикка лакхъяр Iалашделга. Из декхар да КПСС Программа машиннаькъахошта хьалхашка оттадаьр а. Из толамца кхоачашде новкъостал ду мухь увзара экономичнегIа а прогрессивнегIа а долча тайпаша — электровозни тепловозни долчар.

Советски Союзе электрифицированни наькъий юкъара дIоахал дукха хIама ца эшшаш 25 эзар километрага кхаьчад. Дунен тIарча электрически дукъ озаш болх беча дерригача машиннаькъех дукха совгIа-эшашагIа доацаш диъалгIа дакъа да из. Алхха укх карарча ворхI шера СССР-е электрификаци яьй 15,4 эзар километр йолча машиннаькъашта, цар дакъе я дукха хIама ца эшаш пхиъи ахи эзар километр йIаьха Москва—Байкал яха магистраль, 3,4 эзар километр гаргга дIаьхо дола Ленинград—Москва—Ростов—Тбилиси—Ленинакан яха, ши эзар километр гаргга дIаьха дола Москва—Горький—Пермь—Свердловск яха лостамаш. Электрификаци яьй Московски, Ленинградски, Харьковски, Киевски, Волгоградски, Рижски пригородни участкашта а дуккхача кхыча йоккхийча машиннаькъий узлашта а.

Укх шера дерригача советски машиннаькъашка гIолла дIа-са кхихьача мухьех дукха хIама ца эшшаш шовзткъа процент электровозаша кхихьад.

Советски мехка электрификаци яьча наькъий дIоахал хIара шеррашера юкъера лаьрхIача шиъи ахи эзар километр дукхагIа хул, цунах хул дунен тIа электрификаци яьча наькъашта тIадетталучох дукха хIама ца эшшаш 50 процент. Электрически дукъ озар юкъедоаладаро торо хилийтай укх тIеххьарча ийс шера (1956—1964 шерашка) алхха эксплуатационни расходех 3,7 миллиард сом ахчеи 240 миллион тоннал дукхагIа кIори кхобе.

ГарггагIарча пхе шера 13 эзар километр гаргга долча машиннаькъашта электрификаци ега белгалдаьд. Йистедаргда Москва—Киев—Львов—Чоп, Москва—Рязань — Лихая—Ростов, Магнитогорск — Целиноград—Барнаул—Тайшет яха магистралаш электродукъ озарга доахилга. ДIахохьоргда Сибирски магистрала а, хIаьта иштта Боккхача Московски гонахьарча наькъа, Москва—Ярославль — Вологда, Ленинград — Мурманск яхача, кхыча наькъашта а электрификаци елга.

Машиннаькъий транспорт дегIакхувларца цхьана СССР-е хIара шерагара шерага шерау автомобильни наькъаш дехкилга а. Цу тIа а автомобильни наькъаш дехк уж мехка цаI йолча транспортни сета доакъоех цхьа дакъа махиллара машиннаькъаш, хи тIара а фегара а наькъаш долча моттигашка гIолла къоастамболлаш дIатарлуча тайпара. ВорхI шера чухь болх бе йолаеннай юкъера йIоахал 1800 километрал тIех йола Фрунзе—Ош, Ногинск—Горький, Лемеши—Тросна, Белая Церковь—Одесса, Мурманск — Печенга яха автотрассаш.

ГIишлошъерий - транспортникий дикка боккха толам хилар хIаране шорал ворхI метр а йолаш автомобилаш лела ши оаса бола Московски кольцевой автомобильни 109 километр бIаьха никъ болх бе болабалийтарах. Автотрассана юкъе гIолла бода йиъ метр шера бола из вIашагIкъоастаю баьццара оаса. Магистрала ерригача йIоахала юкъе кховзткъанел тIех тIий а тиллад, путепроводаш а яьй. Терхалдулуш да Московски кольцевой наькъ тIа цхьаккхе а светофор ца хилар, хIана аьлча ерригa наькъаш чоалдувла моттигаш тайп-тайпара лакхал долаш яьй. Из никъ биллача гIоне транзитни автотранспортах дикка мукъаьннай советски столица.

Советски Союза эггара къулбехьарча моттигера Кушкера лакхача лоамий диъ дукъ тIеи яьссаленаи гIолла чакх а баьле, афгански территоре чубодача 680 километр бIаьхача автомобильни наькъах доттагIалла магистраль аьнна цIи тиллай СССР-е а Афганистане а. Из автомобильни никъ советски а афгански а специалисташеи болхлошеи цхьана къа а хьийга биллаб.

ХьатIадоагIача пхе шера дуккха автомобильни наькъаш дехкаргдолаш да СССР-е. Болх бе долалургда юкъера дIоахал 1600 километр гаргга дола Москва—Калуга—Севск, Кашира Тамбов, Куйбышев—Уфа, Полтава—Кишинев, Балкашино—Атбасар яха наькъаш. ДIахо гIоргда Ленинград—Мурманск, Москва—Рига, Тамбов — Волгоград, Уфа — Челябинск, Рогачев — Колинковичи — Пинск яха а кхыдола а автомобильни наькъаш дехкилга.

КПСС ЦК сентябрьски Пленумал тIехьагIа тха Министерствас къоастам беш а латт, кастта юкъе а хьоргъя болхлойи специалистийи дукхагIа материальни хьаштдолаш хилийтара керда системаш. Цо дувцилга йоаццаш, дика дергда транспортни гIишлошъяра темпаш а дикал а дIахо лакхъяра.

(АПН).

Баха боаггIача тайпара парте XXIII-ча съезда накъа бахар духьа яхь а лаьца ульяновски автомобилаш ераша башха-дика къахьегама котало яьккхай. Автозавода керттерча конвейер тIара Iоювла йолаеннай УАЗ-452 яха керда автомобилаш. Уж кийчъеча хана теркалдаьд автомобильни техникана керда карагIдаьннараш. УАЗ-452 яхача автомобилах еллай 70 говра низ бола двигатель а передачаш хувцара йиъ скорость йола коробка а. Из бахьан долаш массагIа — сахьата 95 километрга кхачпалца никъ бу машино, лакхденнад экономически динамически хьокхамаш. Аттача а яьккхай, чIоагI а яьй рулевой управлени. Кхерам боацаш масса лелилга Iалашду автомобиль ше чIоагIа хиларо, управлени атта хиларо, тормозаш тешаме хиларо. Хьалхашкахьара чархаш а лехкаш хиларо йиш хулийт массе а классах долча наькъашка гIолла автомобиль лелае.

Сурта тIа: УАЗ-452 яха керда автомобилаш арахеца эггара хьалхарчарца Iомабенна сборочни цеха хьалха латта производственникаш. Аьрдехьара аьттехьа — слесарь Зарид Исхаков, отделе яра мастер Виктор Урусов, слесарь Александр Вавилов, воккхагIа вола мастер Адольф Фильченков.

Н. Акимова сурт.

ТАСС фотохроника.

К. А. ТИМИРЯЗЕВА ЦIЕРАХЧА МОСКОВСКИ ЮРТБОАХАМА АКАДЕМЕ 100 ШУ ДИЗАРГА

ЮРТБОАХАМА IИЛМА ЮБИЛЕЙ

Профессор Иван ШАТИЛОВ,
юртбоахама академе ректор

□ □

К. А. Тимирязева цIерах йола, хьалха Петровски хинна Московски юртбоахама академи, вIашагIъеллай 100 шу хьалхагIа, 1865 шера 3-ча декабре. Юххьанца помещиким имений управляющеши паччахьалкхен аппарата чиновникаши кийчбеш яр из, 1872 шера деиз массазара яр санна йола дешара заведени хилар цунах земски агрономаш кхебеш.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хинначул тIехьагIа керда зама дIайолаелар академе гIулакхашта. Кхыча тайпара увттае йолалу дешара планаши дешар хьехара методаши. Студенчески аудиторeш хьалъюз болхлойи ахархойи бераша. Специализаци хул студенташ кийчбара.

ХIанз академе ялх факультет я: дIайийна хIамаш лораяра, селекцеи фу кхедареи отделенеш а йолаш йола агрономически; экономически; зоотехнически; агрохимеи лаьтта довзареи; сомийбаьца цаарийи педагогический. Цар чу дешаш ва 3500 совгIа студенти слушатели.

57 кафедре лекцеш ешаш ба мехкара боккхий Iилмахой, ВАСХНИЛ академикаш Всеволод Клечковский, Александр Николаев, Сергей Сметнев, Самуил Колеснев, Николай Майсурян, Александр Карпунко, кхыбараш.

Аудиторешка ийца знанеш студенташа чIоагIъю Саратовски, Тамбовски, Ярославски, Московски областий Iомалуча боахамашка. Цар дIалоац 26 эзар гектар совгIа лаьтта, цар да 8 эзар бежан, Iалаьмате цукха жа, хьакхарч, коа тIара оалхазараш. Тайп-тайпарча культурай хьувкъам лоалахарча колхозашкарчули совхозашкарчули шоазза дукхагIа ба укхаза. 1964 шера 800 эзар сома пайда беннаб боахамаша. ХIаранахьа студенташа тохкама болх беш йола лабораторeш я.

ХIанзарча физико, математико, химе, кхыча Iилмаша доахача толамаша новкъостал даьд хIанзара юрта боахама специалисташ кийчбара. Студенташа Iомаю прикладной атомни физикеи радиохимии, дIайийна хIамаш лораю химически средстваш, вIашагIйоллаш я керда курс — дийнача Iалама кибернетика.

Оахош кхебераштa оаха йовзийт поляродаафе, хроматографе, спектро фотометре, электронни микроскопе, термографе, рентгеноскопе методаш.

Электросчетни машинаш а тIехьа тайп-тайпара оборудовани я академе доалахьа. Академе цешаш Iомаьча навыкаша новкъостал дергда студенташта цу машинех практически балха тIа пайда эца. Кхыметтел фитопатологая яхар санна долча дисциплина перфокарташ юкъедахьаро а лакхбир студентий знаней боарам, дIайийнача хIамашта хула дуккха лазараш гIалат ца боалаш къоастаде Iомабир уж.

Мехка мел йолча юртбоахама институташа дIаэцаш латт академе педагогически опыт. ДIайийнача хIамай физиологех, оалхазараш леладарах, хьакхарч лелаярах, шурий цешах, баьций аренаш лелаярах, агрохимех, юртбоахама продукташ дIаоттаяь лоаттаярахи чакхъяхарахи, счетни машинаш Iомаярах лаьца профессорийи преподавателийи семинараш яьй оаха укх тIеххьарча шерашка. Кхетадеш да, оаха тхоай толамаш дIадовзийта ца Iеш, кхыча вузашка Iоадаьча дика мелдолчох оахош а пайда эцаш хилар.

БIаь шера чухь юртбоахама институташтеи техникумаштеи 400 совгIа учебник яздаьд академе профессорашеи преподавателашеи, цу дакъе укх тIеххьарча пхе шера яздаь 50 а долаш.

* * *

Академи хьахиннача хьалхарча цеиношке а дена толашагIа дола Iилман низаш дар цу чу чугулдаьраш. Цо новкъостал дир юртбоахама Iилме дуккха лостамаши школаши хьахиларaи дегIакхувларaи. Укхаза болх беш дукха ха яьккхай тIехваьнна воккхача Iилмахочо Климент Тимирязева, дIайийнача хIамай физиологех лаьца цо даь тохкамаш ший ханарча Iилмал дукха а тIехдаьннад. Цо кийчдаь керттерча лостамаша вай ценошка а шоай лоархIам боабаьбац. ДIайийнача хIамашта хьоанал телара даькъе тIехдаьнна дика балхаш кхоачашдаьд академика Дмитрий Прянишникова, кердача Iилма, агрономически химе да а хинна дIаэттав из. Академика В. Вильямса хьадаьд биологически почвоведени, баьший аренаш йовза Iилман лардаш кийчъьйй. Профессора А. Дояренкос лард еллай агрономически физикана.

Россе эггара хьалхара селекционни станци вIашагIъеллар Д. Рудзинский ва. Укхаза хьадаькена, кIин сорташ мехкарча дуккхача моттигашка дIадувш дукха ха яьккхар. Порбаьнна болча селекционераша П. Лисицинеи П. Константиновеи, уж традицеш дIахо а хьош, дуккха керда хIамаш юкъедихьад селекце теорении практиканеи, аргIе дIаювча культурай фу леладеча.

Академика В. Горячкина хьаьвй лаьттанцарча механика теори, академика — А. Костякова—мемораци хиш дехкареи лардаш.

Академе факультетий ларда тIа хьахиннай институташ: гидромелиоративни, юртбоахама производства, чкъаьрий промышленноста инженерий, Ерригсоюзни заочни образоване институт. ДIайийна хIамаш хьаьнъяра гIулакхашта Дмитрий Прянишникова вIашагIъелла хиннача станцех Ерригсоюзни удобренейи агропочвоведенеи институт яьй, льняной опытни станцех — Ерригсоюзни лена институт. Дукха ха йоаццаш ше къаьстта хиннай биофизически лаборатори.

ХIанз академе я 10 опытни станци, 5 лаборатори, 3 йоккха музей, 6 экспериментальни база, цига болх беш ва 180 совгIа Iилман болхло. Советски Союзе эггара хьалхара фитотрон хьалйир Тимирязевски академе.

Академе Iилмахоша доккха практически новкъостал ду юрта боахама. Масала, тохкам баьб мехкарча 14 миллион гектар совгIача лаьтташта.

100 гаргга тема чулоацаш 15 йоккха проблема оттаеш да тхо хIанз. Масала, дIайийначa хIамашта болча физиологаша керда закономерностaш оттаяьй лоархIамерча процессе—фотосинтезе. ДIайийнача хIамай организмашкарча биотокий новкъосталца вIаштIехьдоал цар вахара «интимни» оагIош Iомае.

Академена чуйоагIача дIайийна хIамаш лораеча станце антивирусьи сывороткаш кхухьийт Советски Союзерча 100 совгIча Iилман учрежденена, доазол дехьарча мехкашка.

Зоотехнически факультето, дна доакъараш дегIах латарах йолча физиологе, химе дакъе болх бу, доакъарий аминокислотность мишта хьож, хьайбаца беча племенной балха теоретически лардаш Iомаю, лазарашца къовсам доаттабара методаш лех.

Экономически факультете увттаю юртбоахама производство вIашкаозареи цунна специализаци яреи боахама расчет, къахьегама нормировани яр, юртбоахамера планировани санна йола лоархIамера темаш.

Iилман тохкамаш дукха долга ховргда укх цифрашка хьежача. 1960—1965 шерашка СССР изобретенейи открытейи гIулакхашта йолча Комитето 600 совгIача балха регистраци яьй академе Iилмахоша, 52 авторски свидетельство ийцад. Шера 800 кхаччалца статьяш кепа техе арайоах Iилман болхлоша юкъ-юкъе арадувлача кепа йоазон тIа.

ЧIоаггIа уйла тIайохийт оаха къона Iилмахой кийчбара. Аспирантуре деша вагIа 500 совгIа аспиранти стажери, цу дакъе доазол дехьарча мехкашкара 60 а волаш. ХIара шера Академе диссертацена защита еш 160—170 саг хул. Укх тIеххьарча пхе шера 600 гаргга Iилмай кандидати 100 доктори кийчваьв.

Академе курсашка шоай знанеш кIоаргъеш хул колхозийи совхозийи специалисташ. Алхха укх шера лекцешка ладийгIад 2700 агронома, зоотехника.

Йоккха йоаца дешара заведени хинна академи Советски Iаьдал латтача шерашка юртбоахама Iилма йоккха дешареи Iилмани центр а хинна дIаэттай, цига кийчваьв 43 эзар специалист. Мехка массе мaIинге болх беш ба академи йистелькхараш. Царех дуккхабараша Социалистически Къахьегама Турпалаша А. Лорха, В. Писарева, Л. Жданова, профессораша В. Сазонова Я. Пейве, А. Соколова доккха дакъа лаьцад юртбоахамеи биологически Iилманна юкъе.

КПСС ЦК октябрьски (1964 шера) Пленум хинначул тIехьагIа кхы а шерагIа перспективаш хьаеллаелар. Тимирязевски академена хьалхашка. Эргабоахаш тоабеш ба вай мехка, социалистически дегIадоагIачеи мехкашта Iилман кадраш а юрта боахама специалисташ а кийчбара болх.

(АПН).

КПСС ЦК ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ — вахаре

МАССАНЕ БЕХКТОКХАМ

КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенешка хьежжа планироване формаши методаши тоаяро йиш хулийтаргья боахама расчет чIоагIъяреи дегIайоалаяреи проблема кердача тайпара чакхъякка. Хозрасчетни предприятей коллективаши цар кулгалхойи бизза бехктокхаме ба балха экономически результатий хьакъе.

Ховш ма дий, хIанз продукцена реализаци яра боарами боала пайдеи предприятеша беча балха мах бара керттера хьокхамаш а хинна дIаоттар. Продукцена реализаци йича продукцега дIадахачул совдоалаш дар пайда ба. Продукцега шийга дIадодачоаи боалача пайданеи юкъера юкъ я производства рентабельность хьахьокхар. Рентабельность дуккхача даькъе коллективо рузкъа кходеш лоаттабеча къовсамах тийша я.

Боала пайдеи рентабельности предприяте балха эффективноста экономически хьокхам ба. Рентабельность лакха хиларга хьежжа лакха хул предприяте балха эффективность, хьабоалаш бола пайда, цунга хьежжа дукхагIа хургда предприяте беча балха тIехь доккхий толамаш дахарах цхьаццаболча болхлошта дала йиш йола поощрене хIамаш а.

Боалача пайдан стимулирующи лоархIам лакхбаларо, дикагIболча болхлошта совгIаташ теларо лакхду производственни фондий гIулакх. ХIаьта боалача пайдан лоархIам къахьегам технически Iалашбарах тийша ба.

Фондаш бахьан луш дар юкъедоаладаро предприяти оттаергья царех дикагIа пайда эца мощноста единицах лаьрхIа йола продукци дукхагIа яккха, бедала, материалий, оборудоване ца эшаш йола запасаш дIаяха, цунца цхьана цо йиш хулийтаргья къьасткъаьстача объекташкара капитальни вложеней боарамаш экономически хьакъе дикагIа къоастаде, цар экономически эффективность лакхъе. МоллагIа тайпа дале а капиталовложенешка совдолчо е гIишлонга дIадодар ца доагIаш лакхдаро алапе боарам лакхбергба, тIаккха хьабоалаш бола пайда а поощрительни фондаш а лохлургья.

Грозненски химически комбинате кийчъеш я рентабельность лакхъяра экономически болх эргабаьккха тоабара мероприятеш. Дуккхадар сбыта служба эргаяьккха тоаярах тийша хургда. Цу служба болхлой инициативах, царца болх бе харах, цар тIагIертта къахьегарах тийша хургба хIанз продукцена реализаци яра боарам а. ХIаьта из эггара тIехчарех цхьа хьоккам ма бий.

Сбытеи финансови отделеи службаша цхьан хьаддача хана шоаш баьча балха отчет еш порядок оттаергья аьнна хет, вешта аьлча сбыта службас мухь тIабетта дIабахьийтареи финансови отдела службас кийчача продукцена реализаци яреи отчеташ ергйолаш. Иштта порядко йиш хулийтаргья ерригача кийчача продукцена ший ханнахьа реализаци е.

ТIа-тIа дукхагIа терко ергья комбината цехий, отделий, службай боахама балха экономически анализ яра. Поощреней система юкъейоалаяро гIулакх доаккхаргда хIара болхло, экономист хургволча, ший цеха, хIаьта иштта ерригача предприяте рентабельность лакхъяра цун безам тIабохийтача.

Кердача хьалашка дуккхача службайи отделийи шоай болх эргабаккха безаргба. Къаьстта из доагIа снабжене, керттерча механика, керттерча энергетика отделашта а кхычарна а. Товарно-материальни рузкъаш талха а талхийташ, доадергдола гIулакхаш хилийта йиш яц. Масала, снабжене отдело хьачуена 446 сом мах бола фанера 328 лист комисси хьежача пайдана йоацаш лаьрхIа, дIаяккха оттайр. Иштта гIулакх хилар огнетушителашта эшача 766,70 сом мах болча комплектай хьакъе а. Кхоалле а йоацаш, йоархIаш тIа а яьнна улл дуккхача хана абазурит.

ЙоагIача ханал дукхагIа вагонаш лоаттаярах бехк хинна машиннаькъа цеха 6587 сом гIод текхад, хIаьта керттерча механика отдело а капитальни ремонт еш даьча балхашта деннар лакхдарах 333 сом гIод а 22165 сом лакхдаь денна ахча а теккар Госбанкана.

Цу кхоачамбоацараша арахецача продукцега дIадодар лакх а дир, предприяте рентабельность лох а йир.

Иштта хьалашка болхлошта луш йола поощренеш лоха латтаргья. Из диццалийта йиш яц мугIаерча болхлочо а кулгалхочо а.

А. КОЗЛОВА,
химически комбината финансови отдела начальник.

Группаши посташи болх беш я

Чакхъяьннай Октябрьски района предприятейи учрежденейи партийно-паччахьалкхен тIахьожама новкъостал деча группашкеи посташкеи халкъа контролераш харжара кампани.

Халкъа контролераша укх тIеххьарча шерашка баьча балха итогаш йир цу кампане, хIаьта царна карагIдаьнна дика гIулакхаш кIезига а дац.

Грозерча станце халкъа контролераша Грачевае, Можеенкос, Перепелицина, Селезнева, кхычар массаза а бIарг лохкаши тIахьожам лоаттабеши гIулакх да мухьаш шоай ханпахьа Iодоассаделгеи товарни двoрера дIакхухьилгеи, уж лораделга, юртбоахамеи сихха талхаш долеи мухьаш чехкагIа дIа-хьа кхухьийтилга.

Локомотивни депо халкъа контролераша (новкъостала йолча группа председатель нов. Боков) тIахьожам лоаттабу локомотивни бригадаша доагор кходара мероприятеш кхоачаш мишта ю хьожаш, уж мероприятеш чакхъяхаро машинисташта новкъостал ду оттаьча нормал 2 процент, хIаьта 1964 шера дIадахача доагоаца ниийсдича 6 процент доагор кходе.

«Октябрьнефта» НПУ бурув дехтача контора новкъостала йолча группо (председатель нов. Генераленко) шерра актив юкъе а озаш дикка болх бир пайда ца эцаш латта оборудовани гучайоаккхаш, хIаьта из эшача, кхыча предприятешта дIалулга администрацегара хьа а дийхар.

Промыслера социалистически дoалахье лораяра гIулакхаш малагIча хьал тIа да а хьежа, цигара кхоачамбоацараш дIадоахилга вIаштIехьдаьккхар телемеханизированни промысла халкъа контролераша.

ХIанз дуккха керда новкъостий юкъебаьхкаб халкъа контролерий мугIараштa. Аьлча кхоачамба районерча новкъостала йолча группаштеи посташтеи 200 саг хIана хинвац аьнна тIакхийттав. хIаьта хIанз 764 саг а ва царна юкъе, царех 40 процент КПСС членаш, 13 процент комсомольцаш, 181 кхалсаг я.

Доккхий декхараш латт халкъа контролерашта хьалхашка. Царех керттера да КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш кхоачаш мишта ю хьожаш денна тIахьожам лоаттабар.

Цу боккхача балха юкъе массе тайпарча къахьегамхоша, болхлоша, инженераша, техникаша, коммунисташа а парте боацараша а дакъа лоацаргдолча, уж лоархIамера решенеш коллектива хIара члена ший болх беча участке практически кхоачашъергйолча, предприяте балха цхьаккха а участок, белггала аьлча, продукци арахецареи боахама экономически хьокхамаш лакхдареи дешаш, общественносто теркал ца деш дусаргдоацача тайпара вIаштIехьдаккха деза гIулакх.

Партийно - паччахьалкхен тIахьожама районни комитето укх шера 14-ча октябре новкъостала йолча группай председателий семинар йир. «КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеши партийно-паччахьалкхен тIахьожама органий декхараши» яхача дешах лаьца цига къамаьл дир партийно-паччахьалкхен тIахьожама городской комитета председатела нов. Зинурьева.

Шоашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара тIаберзабаь болх беш я хIанз новкъостала йола группаши посташи.

Локомотивни депо новкъостала йолча группаи постанеи (группа председатель нов. Цехмейстрюк) тIахьожам лоаттабу электрически тепловойи энерги, йоаго хIама кхояра оттаяь мероприятеш кхоачаш мишта ю хьожаш; вагонни депо новкъостала йола группа (председатель нов. Козорезов) хьож балха ханах производстве пайда мишта эц; электромеханически НохчIГIалгIай химически заводий халкъа контролераша шоай заседанешка ийцар Iан замалахьа болх бе предприятеш кийча йий хьажарах хьахинна результаташ.

Халкъа контролерий болх дика-во хилари цунах пайда балари партийни организацеша новкъостала йолча группаштеи посташтеи кулгалдарга а новкъостал дарга а хьежжа хургда.

ВIаштIехьдаккха деза партийни организацеша даим цар балха лостам тергбола, тохкам баьчул тIехьагIа предприяте балха тIа гучадаьнна кхоачамбоацараш дIадахара царна новкъостал дергдолаш цар баьча балхах йола отчеташ цар заседанешка ювцаргйола гIулакх.

Г. ЧЕРКЕВИЧ,
Октябрьски района партийно-паччахьалкхен тIахьожама комитета председатель.

Доазол дехьара

«ПРАВДА» РЕДАКЦИОННИ СТАТЬЯНА ЕННА ОТКЛИКАШ

«Дерригача мехкий коммунистий интернациональни декхар» яхача «Правда» редакционни статьяна шерра откликаш тел доазол дехьа. Социалистически мехкий, США, Франце, Англе, Швеце, Финлянде, Дане, Малхбузен Германе, кхыча мехкий кепа йоазоно, телеграфни агентсташа, радиос, телевидене ерригa а укх изложенех араьнкихай из.

Коммунистически болхлойи партей кепа йоазоно, статья ше йоашхаш, могаду, барт вIашагIа ца кхеташ дола дешаш юкъелатте а, коммунистически берригача нортамукъален боламеи мугIараш кхетаделга, гIулакха цхьан бартаца чакхдахара ларда тIа массане а юкъарча империалистически моастагIанна духьала хьдда къовсам лоаттабелга.

ПАРИЖ. «Юманите»: империализмаца лоаттабеча къовсаме бехитекхаме хилара беш бола тIахьехам, шеко йоаццаш чIоагIа хьалйсацаргба дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламе лаьца цаIеш, ерригача континентий дерригача антиимпериалистически низашта юкъе а.

ПРАГА. «Руде право»: дукхагIа йолча марксистско-ленински партеша къовсам лоаттабу коммунистически берригача нортамукъалени болама мугIараш вIашагIтохар а юкъарча империалистически моастагIчоа духьала хьдда къовсам лоаттабар а духьа. ГIулакхаш цхьана чакхдахара барт бохабара политиқа, марксистко-ленински партех чIоагIа гIертара никъ зенне ба берригача коммунистически болхлойи болама. Цу наькъо дикка зе ду дунен халкъашта юкъерча демократически организацешта, новкъарле ю халкъий нортамукъален къовсама а дерригача антиимпериалистически низий консолидацена а.

БЕЛГРАД. ТАНЮГ: КПСС ЦК-ас долла хIама даьд антикоммунистически пропаганда эггара вогIча образеций наькъаца СССР-а духьала метта-кIаьлеш дувццашехьа а СССР-ан МНР-енеи юкъера, шин партена юкъера гIуланхаш лер тIа дахар духьа. Укх тIеххьарча цхьан шера КПСС ЦК-ас дунхаза а яьхад китайски кулгалхошна лоархIамегIарча хьддача дешаех цхьана выступленеш е вай, паччахьалихен наькъаца гIуланхаш дегIакхийл вай, къовсам тIа йола дукха проблемаш къоастае вай. Цунца цхьана принципашта тIера цIаккха а яьннаяц КПСС. ДIахо йодача хана а лелабергба цо коммунизм хьалъеча голамаш доахилга вIаштIехьдоахаш бола ленински никъ.

СОФИЯ. «Работническо дело»: КПСС-о лерраргIа къовсам лоатта а баьб, лоатта а бу империализмана духьала, цун реакционни агрессивни политика духьа, коммунизм котьякхкхар духьа лоаттабеча юкъарча къовсама хьашташ хьалхарча плане а уттадеш, коммунистически болам дерригa революционни низаш марксизма-ленинизма принципиальни ларда тIа кходар духьа.

(ТАСС).

Парашютистий лагере ва Касавубу

БРАЗЗАВИЛЬ, 30 ноябрь. (ТАСС). Укх деношка паччахьалкхен переворот а яь инарала Мобутус дIаваькккха хьалхагIа хинна Конго президент Жозеф Касавубу Леопольдвилла юххе парашютистий лагере лаьца воалл. «Курьер-д'Африк» яхача леопольдвильски газето цу хьакъехьа хоам бир ше дешарашка.

Газета корреспондента, инарала Мобутус мукъа а бенна, парашютистий лагере а ваха, дIаваькккача президентаца къамаьл даьд. Корреспондента яхачох, Касавубу ший дезалца цхьана лагера территоре тIа, гобаькккха оттадаь чIоагIа ха долча цIагIа вахаш ва.

Газета лаьрхIа заявлени ю ялар Iа аьнна, корреспондента шийга даьча дехара Касавубус жоп делар: «Заявленеш ергья аз се кортамукъа ваьлча».

ЗАЯВЛЕНЕШ ДIАЙЙЕ ЙОЛАЕННАЙ

АККРА, 30 ноябрь. (ТАСС). 3.500 совгIача гански гражданина заявленеш еннай Къулбехьен Родезерча расистски режима духьала лоаттабеча къовсаме дакъа лаца мегача добровольций мугIарашка шоаш дIаэцилга дехаш, яхаш хоам бу Ганай оборона министерства. Оршотди дар добровольций мугIарашта юкъебаха ловча нахагара заявленеш дIайе йоланна эггара хьалхара ди. Заявленеш дIачуеннача нахах, укхаза беча хоамах, 1000 совгIа саг хьалха военни гIулакхе хиннарех ва.

ИНДОНЕЗЕРА ХЬАЛ

ДЖАКАРТА, 30 ноябрь. (ТАСС). «Ангкатан берсенджата» яхача газето тахан хоам бир Малхбузен Калимантана герзашцарча низий командующе бригадни инарала Риасуду приказ деннад ший округе Коммунистически партии кхыйола прогрессивни организацеши дIаяхара хьакъехьа аьнна.

Из хIанз йиълагIа я военни Iаьдалаша Коммунистически парти дIайоаккхаш йола округ.

Компарти хьалххагIе а дIаяьхкхача Малхбузен Яверча герзашцарча низий командующе приказ деннад 37 профсоюз дIаякkхара хьакъехьа.

Кепа йоазоно дIахо а хоамаш ду аьрдехьарча низех дукха нах лувцаш хиларен «30-ча сентябрерча боламе дакъа лоацаш хиннача элементех» паччахьалкхен организацеш цIенъеш хиларен хьакъехьа. Эскара информационни служба беча хоамах, алхха укх тIеххьарча деношка Джакарте лаьцав 381 саг.

ПОРТУГАЛЬСКИ ГВИНЕЕРА ТIОМ

ДАКАР, 30 ноябрь. (ТАСС). Португальски Гвинеяи Зелени мыса гIайренийи лоIама африкански парте (Паигк) укхаза кепа теха араьяхача коммюнике тIа хоам бу Португальски Гвинея къилбаседа-малхбузене тIом хиннача хана повстанцаша вийнеи човнаш яьи бIаь совгIа салте а ва, Сан-Доминге районе чIоагIъяь хинна массехк пункт йоха а яьй, яхаш.

МОСКВА—ПАРИЖ

ПАРИЖ, 30 ноябрь, (ТАСС). Селхан эггара хьалха «Молния-1» яхача Лаьттан советски искусственни спутника новкъосталца Москвера Париже дIа толаме экспериментальни передача яьй бесаш долча телевидене.

Передача яьй бесаш долча телевидене даькъе барт-цхьоагIон гIулакхаш леладара хьакъехьа яьча франко-советски соглашенега хьежжа. Бесаш долча программана передача яьй «Секам» яхача системе гIолла.

Московски телецентрера телевизионни программа сигнал СССР лаьттан тIарча пункте а цул тIехьагIа «Молния-1» яхача спутника тIа а ихай. Спутника тIара сигнал Франце Племер Боду уллача лаьттан тIарча пункто хьалийцай, цигара радиорелейни лине чу гIолла Париже а ухийташ, ретрансляци яьй Дют-Шомон бесаш долча телевидене передатчикаца. Бесаш долча телевидене тайп-тайпарча программана передача еш сахьат гаргга ха яькккай.

Бувзама лини чоалхане йоаллашехьа а, хьайнца суртий бесаш дерригаш а дIалаьрхIача дика хиннад. Хьалаьца, видеомагнитофона тIа дIаязъяь программа цхьадолча даькъе Iаьржа-кIайча бесаца хьахьувкхаргья французски паччахьалкхен телевидене гIолла.

Селханара передача яле хьалхагIа советски французски специалисташа цхьана боккха болх чакхбаькkхар Москва — спутник «Молния-1» — Париж яха бувзама лини нийсъеши пунна шоай тайпара телевизионни бустамаш доахаши.

Укх гаргарча хана ужжамо передачаш е лерхI Парижера Москве а.

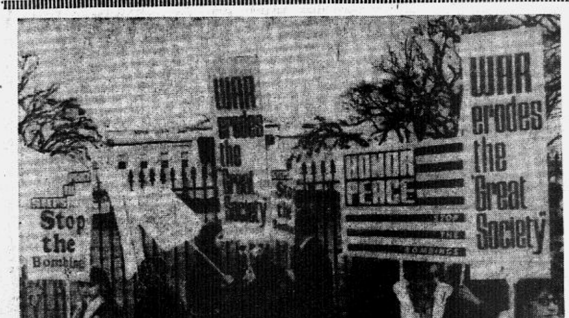

Вашингтона тIа йолаьча марше дакъа лоацача дукха эзараш болча наьха демонстраци хилар США столице КIайча цIенна хьалххашка. Машара тIехьа латтараша дIадехар Вьетнамера тIом социйтилга. ТIема духьала США столице хинна эггара йоккхагIйола демонстраци яр из. Цига дакъа лоацаш вар 50 эзар гаргга саг.

Сурта тIа: «Бомбаш чу маетта», «ТIемо хIалакву», «Сийлахь-йоккха общество» яха плакаташ бе доахкача пикете дакъа лоацарий группа.

ЮПИ—ТАСС телефото.

КАРАГIДАЬННАЧОХ КХОАЧАМБАЦ

Вай республике бахача наха юкъе боккха политико-кхетамеи профилактически болх бу зуламаш ца дайтара, законаш па телхадайтара, хIаьта иштта дIаяхача замах юхедиса во гIулакхаш — пхьа лехилга, дукха истий кхувлилга урдош доахилга, кхенза йола йиIигаш маьре ухийтилга дIададаккхара, и. кх. дI. Наьсарен районерча гIулакхашка хьежача ховргда бахача наха юкъе дика вIаштIехьбаькkха лелабеча балхах дика пайда боалаш хилар. Района юртий Советаша укх шера дикагIа лелабу общественни порядоки социалистически законности телхаерашцара къаьнача замах юхедиса во гIулакхаш леладерашцара къовсам.

Соцзаконности правопорядоки чIоагIъяра дешаш района партийни, советски, комсомольски организацеша, административни органаша керттера уйла тIайохийташ хиннад. Уж дийцад къахьегамхой депутатий районий а юртий а Советий сессешка, цига цу хьакъехьа докладаш яьй прокуратурерча болхлоша. Пайдана хилар укх шера гражданаш гул а беш, нах мел бахача моттигашка кхетаченаш яр а цига наха хьалхашка партийни, советски, прокуротура болхлоша, граждански тIем тIа дакъа лоацаш хинараша, производстве хьалха латтараша къамаьлаш дар а.

Ший болх тоабаьб социалистически законность лораяра гIулакха вIашагIъеллача райсовета массазарча комиссе а. Цо ший низаш оарцагIдоах законности правопорядоки телхаерашца лоаттабеча къовсама социалистически законность района предприятешка, учрежденешка, совхозашка малагIча хьала тIа я хьеж, новкъостал ду гучадаьнна кхоачамбоацараш дIададахара. Советски паччахьалкхен законаши, кхыйола акташи дIайовзийтар духьа къахьегамхошта хьалхашка къамаьлаш ду соцзаконноста йолча райсовета комиссе председатела нов. Арапиевеи комиссе члена нов. Жеребненкоси.

Шоай болх тоабаьб района общественни самодеятельни организацеша а — халкъа дружина, цхьенаш дитийтара гIулакха йола районни комисси, цхьайола юрташкара новкъостий судаш. Алхха цхьан Наьсарен-Вокзале ва 230 гаргга дружинник. Царна кулгалдеш я 11 сагах латта штаб. Дружина болх оттаьча графиках чакхбоахилга Iалашду штаба членаша.

Дуккхача дружинникаша кхетамцеи наха дIаэцаргболча тайпарен бу профилактически кхетамеи болх. Царех ба КПСС райкомеи къахьегамхой депутатий районни Совета исполкомеи Сийлен грамоташ енна бола Дзейтов Махьмад, Бариев Микаил, Арсамаков ИбраьхIам, Бекмурзиев Билан, кхыбараш. Райсовета исполкома председатела нов. М. К. Кодзоева кулгалдеш йолча пхьенаш дутача районни комиссе алхха укх тIеххьарча 2 бетта машар баьб дуккхача хана денз моастагIал долаш хиннача диъ тайпанна юкъе.

Кхетамеи профилактически болх тоабаьб иштта района административни органаша а. Нах вIашагIа бетташ, царна Советски законаш довзийташ каст-каста къамаьлаш де баьннаб прокуратура, суда, милице болхлой. Алхха прокуратура болхлоша 10 бетта 120 совгIа лекци а йийшай, доклад а яьй правови темаех лаьца. Юридически темашта хетаяь хаттарийи жопийи сайренаш хул района предприятешка.

Чакхбоахача политико - кхетама, хьехама, профилактически балхо новкъостал ду районе хула зуламаш кIезигдара. Масала, Наьсарен-Вокзале соахкарчунга хьежача 20 процент кIезигденнад зуламаш. ЧIоагIа кIезигденнад социалистически доалахье лечкъаелга, хулиганство. общественни порядок телхаеш йола моттигаш а.

Цхьабакъда, районе социалистически законности правопорядоки телхаеш йола моттигаш хIанз а нийслу, хIаьта моттигерча паччахьалкхен Iаьдала органаша, депутатий массазарча комиссей, общественни самодеятельни организацей района ерригача общественноста берригa низ советски законаш социалистически общества бокъонаш телхаерашта духьал лоаттабеча къовсама оарцагIа а боахаш. хIанзчул тIехьагIа дукхха массово-кхетама болх бе беза моттигерча паччахьалкхен Iаьдала органаша.

М. БОГОЛОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума инструктор.

БАХАЧА НАХА ГIУЛАКХ ДУ

Бахача наха лерттIа гIулакх дара чIоагIа къахьег Советски района культпросветучрежденей болхлоша.

Даим тайп-тайпарча темаех лекцеш ешаш, беседаш, докладаш еш, художественни самодеятельноста сакъердаме концерташ уттадеш хул уж.

Духхьала тIехьарча шин бетта районни культура Щени юрташкарча клубайи болхоша оттадаьд 27 концерт. Укх шера кийч а яь районе чакхяькkхай тайп-тайпарча темаех йола ткъеста дешара конференци, района библиотекашка вIашагIъеллай 357 книжни выставка, хIара библиотеке атеиста уголок я.

Района культпросветучрежденешта юкъе белгалъяккха еза районни библиотека. Лакхе йийца дешара конференцеш, диспуташ книжни выставкаш, района хIара библиотеке кийчъяь атеистически уголокаш, хIаьта Нохч-ГIалгIайчен писателашца районе баха нах вIашагIкхетар, дукхха кхыдараш духххьал районни библиотека болхлой хьалхленца даьд.

Иштта дукха ха йоацаш библиотека кийч а яь дIайихьар «Дерригa а халкъа духьа» яхача темах хинна сакъердаме сайре, «Безам, дезал, бераш» яхача темах дуккханеша дакъа лоацаш хинна диспут, моттигерча поэтаца Ш. Окуевца вIашагIкхетар, кхыдараш.

Массане безам тIаозаш хул юрта библиотекаша тайп-тайпарча темаех кийчъю стендаш, выставкаш, сайренаш.

Масала ювца йоагIаш я дукха ха йоацаш Хал-Келой юртарча клубе «Тха района экономика — доахан ладар яхача темахи Итум - Кхала яхача юртарча клубе «Коартолий лакха хьувкъам» яхача темахи хинна сайренаш. Иштта кхетамца вIаштIехьдаькkха дар Сийлахь-боккхача Октябра 48-шу дузача денна хетадаь культура отдело кийчдаь «иллей Щей» а. Юртарча клубаша, районни культура Щено, юкъерча школай дешархоша кийчъяьча программа юкъе моттигерча темаех дола иллеши халхараши дар.

Дуккха дувца дезаргдар цу района культпросветучрежденей балхах лаьца, цхьабакъда, хIанз вай хьожаргда дIахо шоай болх цар дIа мишта хьо.

Республикански VII-ча художественни самодеятельностага хьажара мадаггара кийчлуш я Советски района культпросветучрежденеш. Культура учрежденей а цар художественни самодеятельноста кружокий а коллективашта юкъе социалистически яхь латт. Бахача наха дикагIа гIулакх дара тIехьа къовсам лоаттабу яхье баьннараша.

Юрта клубай болх дикагIа вIаштIехьбаккхар духьа культура районни отдело лаьрхIар цу клубай самодеятельни коллективай хьажар чакхдаккха.

Цу гIулакха лаьрххIа график а оттаяь 15-ча сентябре денз юрташкарча клубай художественни самодеятельноста коллективай хьажар дIададахьа болабелар районни культура ЩагIа.

Художественни самодеятельностага хьажар дIахохьош да районе.

А. МЕЖИДОВ,
Советски района культура отдела инспектор.

Хоржамашка кийчлу

Укх шера 19-ча декабре халкъа суде хоржамаш хургда аьнна Указ арадаьнна дукха ха яц. Дерригача дунен тIа массарел шерагIен йоккхагIен демократи йола суд советски халкъо къайлагIа кхадж а тессе ше хорж.

Вай республике массанахьа санна тха Шелковской района къахьегамхой а ба цу денга мадаггара кийчлуш. Из гу цар даьхача къахьегама толамашка хьежача.

Кхашкара дукхагIа дола балхаш чакхдаьннад укхаза. Цига хьинаре къахьегарца белгалбаьнна дуккха нах ба. Масала «Ще ахархо» яхача колхозе чуйоагIача Сары-Су юртарча бригадана кулгалдеш ва къона коммунист Батаев Iийса.

Дика вIаштIехьбаькkхаб укхаза наха юкъе беш бола кхетама болх а. Хьайийлай агитпункт. Цун заведующи ва коммунист А. Полутов. Агитпункте чувоагIаш 27 агитатор ва. Укх деношка инструктивни совещани хилар цар.

Халкъа суде хоржамаш дара положени дIайовзийташ дика къахьег агитатораша. Цу хьакъе белгалбаха беза агитатораш Н. Калачева, О. Оразмамбетов, З. Давлетов, С. Худайнетов, кхыбараш.

А. ДУШИЕВ,
КПСС Шелковской райкома инструктор.

БЕРАШТА ЛАЬРХIА

Боккха сакъердам кхуьх вай берашта республикански тенийкий театра артисташа. Эзараш эггара зIамагIбола зрителаш хул боккхача безамца берашта лаьрхIача пьесашка, фаьлгашка хьежаш.

Кердача театральни сезонага кийчлуш театра артисташа берашта керда спектаклаш кийчъяьй. ХIанз бераш хьеж «Нурадин дошо кулгаш», «По щучьему велению» яхача спектаклашка.

В. СЕРГЕЕВ.

АЬШКЬЕТТА КЕРДА ПРЕССАШ

Грозненски хIамаш юттача фабрике керда аьшкьетта прессаш балха юкъейоалаяьй. Цу прессашца маIача.пахьа кочамашта аьшк тох. ХIара прессо ши-ший операци чакхйоаккх. Цхьанне—манжеташтеи качамаштеи, шоллагIчо—пхьешашта, кхоалагIчо—коча аьшкьетт. Уж дерригa балхаш йистедаьлча, йиълагIча прессо хоза вIашкаехк кочамаш. Кулгаца аьшкьетташ хинна ткъаьи итт саг мукъавоаккх цу прессашца болх беча кхаь саго.

М. ЕРМЕНКО.

НАХА ВЕЗА ИЗ

— Татаринцеви? Алексеевич яхий Iа? Дика вовз. Тхона меттел тха юрта а районе а вац из ца вовзаш саг. Иштта жоп делар сона КПСС Сунженски райкоме пропагандист Татаринцев Михаил Алексеевич аз хаьттача.

Садайнад. Тхьоврехьа а шо-шоай гIулакхаш даь чубийрзаб районера юртбоахама къахьегамхой. Ленина улицех дагIача зIамигача, гаьнашеи зизашеи къайладаькkхача цIагIа. истола тIа Iотiа а вийрза вагIа кIайбенна корта а болаш вола саг. Сихха йоазув деш воалл из. Наха вийцача тайпара саг ва Татаринцев Михаил Алексеевич. Занятешта кийчлуш ва из.

Кховзткъа шу даьннача тара вац Алексеевич. Цун кадай болар бIаргаго йиш я района моллагIча миIинге. Дика пропагандист хиларал совгIа дика агитатор, къаьстта наха везаш саг ва нов. Татаринцев. Ялх шу хьалха пенси а денна запасе вахийтар эпсар Михаил Алексеевич. Цхьабакъда, салаIа дага а хиланзар из.

— Со хIама а ца деш салоIаш вагIаргвац, сона болх ба, — аьлар цо парте Сунженски райкоме. Ше Советски Эскаре гIулакх деш волча хана а дика пропагандист хиннав Михаил Алексеевич. Щудухьа, укхаза а из болх бе лаьрхIар. ХIаьта лаьрхIар кхоачаш ца деш моттиг хиннац нов. Татаринцева вахаре. Цу хана денз масса а хана района колхозий станцешка, фермашка, промышленни объекташка лекци ешаш, доклад еш, а наха КПСС ЦК Пленумий решенеш дIайовзийташ, вахаре юкъехуьлийташ хьавоагIа къона коммунист пропагандист нов. Татаринцев.

Хоза кийчъяьй КПСС Сунженски райкома политически просвещене кабинет — дукхача тайпара газеташи журналаши, цхьа ший тайпара кийчдаь альбомаш дада истолаш тIа. Кабинете дIачуваьннача аьтта оагIорахьа хьалтеха доахк «ДикагIвола пропагандист», «ДикагIвола лектор», «ДикагIвола агитатор», аьнна кийчдаь доскаш. «ДикагIвола пропагандист» аьннача доска тIа хьалтеха доал Татаринцев Михаила Алексеевича сурт а.

Дика вIаштIехьдаькkха дIадоладеннад укх шера Сунженски райoне партийни просвещене дешара шу. Эргаьха тоаяь дешар хьехара формаш а. Районе болх бе йолавлар диъ шера, шин шера йола тайп-тайпара школаш. Дешар дIадоладалалехьа Грозне политически просвещене цIагIа пропагандистий курсашка деша вайтар нов. Татаринцев а. Цигара ше цIавенначул тIехьагIа кхы ха ца йоаккхаш кердача дешара шера кийчо е волавелар пропагандист. Диъ шера дешаргдолаш марксизма-ленинизма лардаш Iомаеча школе деша ва безам болаш хилар 21 саг.

Уж вIашагIтехар Михаил Алексеевича зIамигача, кIезига коммунисташ болча организацешкара — ДОСААФ-ера, бувзама узлера, райвоенкоматера, пищекомбинатера, иштта кхычаьхьара. Дешара шу доладалалехьа уж берригаш вIашагIа а теха дешарах лаьца къамаьл дир. Берригаш а раьза хилар деша. Иштта дика вIаштIехьаьха дIайолайир нов. Татаринцева занятеш. Дешара шу доладеннача хьалхарча дийнахьа денз ерригаш а — 21 саг цхьаккха дешара тIера ца воалаш деша ух.

Сакъердам болаш, гулбеннараша шоайла дуккха хаттараш деш, жопаш телаш чакхъювл занятеш. Дика кийчлийя воагIа Михаил Алексеевич занятe. Цо чIоагIа пайда эц гойтара пособех, тайп-тайпарча литературах. Цхьабакъда, дукха ха йоакх школе деша багIачар дIа-хьа ца къасташ. Дукха дешаш хул цар шоай пропагандистага хатта дезаш, дагабала безаш.

Духхьал диъ шерарча школе ше хьехаш хиларал совгIа хIара денна, хIара сахьата ший кхетам лакхбеш ва Михаил Алексеевич. Районе вIашагIъеллача партийно - боахама актива школе дешаш ва.

...Тайп-тайпара литература, керда газеташ, журналаш укх къаьнача пропагандиста хьалхашка. — Ераш соцара цIаккха а ца къаста доттагIий ба, — йоах цо.

Дика саг! Уж дешаш хаза йиш я районе нов. Татаринцевах. ДIайха, хоза, дог ураоттадеш дола дош ала хов цунна сагага. Дукха веза из, сий ду цун наха.

Р. МУЦОЛЬГОВА.

«ЭЛАСТОН»—КОГА ГIИРС БУ КЕРДА МАТЕРИАЛ

«Эластон» — иштта цIи тиллай Iилман болхлоша Iай бувхабу кога гIирс беча кердача, йIайхача, тIоадал чу ца йоалийтача материалах. Из ферта хьисапе яь я. Из дагалаьцай текстильнии телатах кога гIирс бечеи промышленноста украински Iилматохкама шин институташца цхьана къа а хьегаш. Эггара хьалха Iилмахой уйла тIаьзар тишденнача барзкъех даькkхача юхаметтаоттадаьча тхах шерра пайда эцара идеяс. Тхах хьакъестача фачхалех (40 процентага кхаччалца), синтетически хьоасех, синтетически материалех яьй «эластон». Царех кийчъяьр дIайхача кхалнаьха «эластонови» бIоаржамий хьалхара образецаш. Из — хоза а байга а кога гIирс. Наха чIоагIа хоатташ ба из. Из кийчбу Луганске, Днепропетровске, Виннице, кхыча городашка.

Кердача материалах хьа а даь хIанзле арахийцача цу бIоаржамий 300 паро ах миллион сом гаргга ахча кходаьд. ХIаьта нагахьа санна «эластона» кога гIирс бIегIингах баьча кога гIирсаца нийсбича, кходеш дола ахча массехк миллион сом хургда. Украинерча кога гIирс беча ялх фабрике арахеца болабаьб Iай бувхабу «эластонах» баь маIача наьхен берийн кога гIирс.

(АПН).

Агитатораша болх дIаболабаьб

Укх шера 19 декабре хургдолча халкъа судахой хоржамашка кийчлуш я Грозненски вэгонни депо коллектив. Партийни бюроси местни комитетои керда агитатораш белгалбаьб. Шоваткъа агитаторо хIанзле хоржама участкашкеи шоай кварталашкеи болх дIаболабаьб.

ДукхагIа бола агитатораш шоззеи кхоззеи хиннаб харжархой болча. Хургдолча халкъа судахой хоржамех нах дика дIа а кхетабеш спискаш оттае болабеннаб агитатораш нормировщицаш нн. Матросова, Марченко, болхло Гайбадулина, инженер-нормировщик Н. Гречкин, кхыбараш.

Хьалтеха стендаш, гойтара пособеш, КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш гойташ хозеи дикеи кийчъяьй нов. Сирик заведующи йола агитпункт.

Г. АНОХОВ.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа

2 декабрь, 1965 шу.

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьтта леладархо (гIалгIай меттала). 6.45 — РВ—23-и УКВ цхьоалагIча программеи гIолла ашараш. 6.45 — Горсете гIолла хоамаши передачай программеи. 7.10—«Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.20 — «Сердало», газета оагIонаш тIара. 8.30 — Ашараш. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (эрсий меттала) 15.00 — «Хьалде а даха а гIо ду тхона иллe» яха концерт. 15.30 — Коммунисташ хьалха латт яха беседа (гIалгIай меттала). 18.45 — Каменщикаш яха очерк (эрсий меттала). 16.00 — Къаман радио общественни редакце яха передача. 15.15 — «Къонал» яха журнал. Юха цунга ладувгIа йиш хургья шун 19 сахьат даьлча УКВ гIолла 4.35 метра талгIе тIа. 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — Концерт.

УКВ: 9.00 — «Машар массанена беза» яха концерт. 9.30 — Токоцке ялхлагIа симфони. 10.05 — «Нагахьа санна гобаькkха хьежача» яха берашта йола передача. 10.32 — «Республика халкъа артистка Шумская» концерт-очерк. 11.20 — «Чондаргхо Юлиан Ситковецкий» яхача оперетта концерт. 19.00 — «Къонал» яха радиожурнал.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай меттала). 18.35 — Киножурнал. 18.45 — «Горянка» яха телевизионни журнал. 19.15 Обществоведение яха кинокурс. Кхоане тахa хьаю.19.45 — Телевизионни кердадараш. 20.10 — Къонача мар-сесагах йола повесть яха телевизионни спектакль.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Щеча фронтовнкий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 12-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнин, юртбоахамен, культуран, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий» проспект Революции 7/84.

СФ05560. Заказ № 6617.

ПРОМЫШЛЕННОСТА—ДУКХАГIА ТИША АЬШК

Дукха ха йоацаш ВЛКСМ областной комитета бюро хилар. Цига дийцар «Республика комсомольцашеи, пионерашеи, дешархошеи тиша аьшк гулдареи дIададареи хьакъехьара социалистически декхараш кхоачашдарах» лаьца дола дош.

Бюро белгалдир дукхагIйолча пионерски комсомольски организацеша Iаьржен тайп-тайпара бесаш долеи металлаш гулдара гIулакх лерттIа дIахьош хилар. Къаьстта дика бу из болх крекинг-завода кагирхоша, № 7 йолча треста гIишлой-монтажни управлене, заводской районерча аьшкабетонни конструкцей заводо, ГАРО заводо, трансмаша, ГРМЗ, Ермоловски хьун промышленни боахамо, кхычар. Дика вIаштIехьбаькkхабар из болх цхьайолча школашка а, масала, Заводской районерча №№ 3, 21, Ленински районерча №№ 12, 36, Старопромысловски районерча №№ 27, 33, 44, 51 школашка. ХIаьта Октябрьски район ювцаш хилча ала деза ерригача школаша дика къахьийгалга.

Бакъда, массанахьа яц цу гIулакха йоаггIаш йола терко. Иштта, ледара лелабу из болх производственно-товарни контора, нефтемаслозавода, «Грознефтехимстроя» №№ 6, 9 йолча гIишлой-монтажни управленей, химзавода, «Грозпромстроя» № 4 йолча гIишлой-монтажни управлене, кхыйолча организацей а комсомольски организацеша.

КIезига яц республике из болх тесса лелабеш йола школаш а. Царех я Заводской района №№ 1 15 йола школаш-интернаташ. Ленински районера № 2 йола школа-интернат. Цу кхаь интернато (юкъера лаьрхIача 900 дешархо ва цу хIаране чу) итт бетта 13,5 тонн тиша аьшк гулдаьд, хIаьта городе эггара йоккхагIчарех цаI йолча № 2 йолча школерча дешархоша итт тонн гулдир. Лувпа а дезац из геттара кIезига хилар.

Тиша аьшк гулдара итт бетта план комсомольцаша 91 процент чара кхоачашъяьяц хIаьта шера задани кхоачашъяра кхы а ши эзар тонн аьшк эш.

План кхоачашъяьрашта юкъе я Сунженски, Ленински, Старопромысловски, Грозненски, Ачхой-Мартана районаш. Итт бетта план кхоачашъяра хIанз а гаьна я цхьайола районаш, масала, Заводской (64 процент). Ножай-Юрта (30 процент), Наьсарен (65 процент), МалгIабика (56 процент), Советски, Веданеи (20 процент).

Цу районий горкомийи райкомийи бюроша шоай заседанешка цкъаь-цкъа оттадаьдац тиша аьшк гулдара дош, йоагтIаш йола терко яь яц из гIулакх лерттIа чакхдаккхара.

Семилетка толамца чакхъяккхара сийна хетаяь тиша аьшк гулдара месячник дIахьоргья республике цхьоалагIча декабре денз цхьоалагIа январга кхаччалца. Республика хIара комсомольски организаце декхар да цу хьакъехьа бе мел безаш бола болх юххьанца денз тоабе, из лоархIаме гIулакх лакха активность а йолаш дIабахьара хьалаш кийчде.

В. ЖУКОВ,
ВЛКСМ обкома комсомольски органий отдела заведующи.